

Byg dem op

Byfornyelse med lokal jobskabelse i udsatte boligområder

KOLOFON

Byg dem op

Byfornyelse med lokal jobskabelse i udsatte områder

Udgivet af	Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, juni 2016.
Udarbejdelse	Simon Mertner Vind, Kenneth A. Balfelt og Majken Hviid — Kenneth Balfelt Team Søren Møller Christensen og Elsba Hardlei — carlberg/christensen.
Sproglig rådgivning	Marie Wiuff Kruse
Layout	Marie Kløvedal
Foto	Martin Ljung Krabbe: Forside, side 66. Byg til vækst: Side 13, 31, 53, 54, 64, 65. Simone Grytter: Side 37, 41. Kenneth A. Balfelt: Side 40, 42-43, 47-48, 55-60, 62-63, 67, 70-76, 78. Line Simonsen: Side 39. Simon Mertner Vind: Side 45. Maj Horn: Side 46.
Illustration	Spektrum Arkitekter: Side 38, Byg til vækst: Side 69, Marie Kløvedal: Alle andre.
ISBN	Elektronisk: 978-87-93396-24-1 / Trykt: 978-87-93396-25-8
Støtte	Byfornyelseslovens forsøgsmidler under Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen.
Anskaffes hos	Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen http://byfornyelsesdatabasen.dk/forsoegsogudvikling/0/5/7875999



FORORD

Massive investeringer i udsatte områder har løftet vores kvarterer fysisk, men potentialerne for bedre fællesskaber, lavere konfliktniveau samt beskæftigelse udnyttes ikke fuldt ud i renoveringer og byfornyelsesindsatsen i udsatte boligområder.

For det første bliver de jobs, der skabes i forbindelse med renoverings- og byggeprojekter i udsatte boligområder sjældent brugt til at løse lokale beskæftigelsesproblemer. Et andet uudnyttet potentiale er de store muligheder for at opbygning af fællesskaber og håndtering af konflikter, der ligger i renoverings- og byfornyelsesindsatser i udsatte boligområder.

Med ”Byg dem op – byfornyelse med lokal job-skabelse i udsatte boligområder” ønsker ministeriet at inspirere byfornyelsens aktører på tværs af sektorer til at udnytte en gylden mulighed: en mulighed for at bruge byfornyelses- og renoveringsprocesser i udsatte boligområder til at skabe *reelle* sociale løft.

Udgivelsen præsenterer en model, der anviser, hvordan man kan bruge byggeprocesser til at få arbejdsløse i arbejde. Den specifikke model bygger på en grundlæggende idé om, at **byggeri i udsatte boligområder kan skabe varige jobs til lokale beboere**.

Det er på mange måder oplagt at inddrage lokale borgere i at være med til at renovere og bygge nyt, der hvor de bor. Se bare på Abdi fra Korslækkeparken i Odense. Bliver vi bedre til at bruge byggefaser til jobskabelse kan vi ændre en ung mands livsbane fundamentalt. En læreplads og arbejde i sit eget boligbyggeri giver Abdi tryghed, selvtillid og selv-værd, og samtidig med at Abdi betaler sin skat fremfor at modtage offentlig forsørgelse, er Abdi også et forbillede blandt områdets andre, unge mænd, som ønsker at følge i Abdis fodspor.

Det er ministeriets håb, at byfornyelsens aktører bliver inspireret til at bruge renoverings- og byggefaserne smart, som de har været på Fyn, i Aarhus, Paris, København og Malmø, hvor forfatterne bag denne publikation har hentet sin inspiration, for udsatte boligområders beboere, byggebranchen og samfundet kan alle vinde, hvis vi bliver bedre til at bruge byggefaserne til sociale formål.

Rigtig god læsning

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen
Juni 2016

INDHOLDSFORTEGNELSE

6 **MOTIVATION**

7 *Kort fortalt*

8 Indledning

14 **MODEL**

15 *Kort fortalt*

16 Tankesættet bag modellen

17 Tre grundsten for Byg dem op

18 Skab et netværk med en vision

22 Løft socialt udsatte tættere på arbejdsmarkedet

26 Køb socialt – løft lokalt

32 **CASES**

33 *Kort fortalt*

37 **01. Folkets Park** (Nørrebro, København)

43 **02. Enghave Minipark** (Vesterbro, København)

49 **03. Ung i Parken** (Hans Tavsens Park, Nørrebro, København)

54 **04. Fællesskab med Perspektiv** (Aarhus)

59 **05. Bygga om Dialogen** (Malmø)

64 **06. Byg til Vækst** (Fyn)

71 **07. Paris** (Paris)

LÆSEVEJLEDNING

Publikationen består af

3 DELE

KAPITEL 1

Her introduceres rapportens grundlæggende tematik; hvordan bygge- og renoveringsprojekter i udsatte boligområder kan tjene sociale formål.

KAPITEL 2

Her præsenteres en model for, hvordan vi i praksis skaber lokal jobskabelse.

KAPITEL 3

Her præsenterer vi syv cases og eksempler på byggeprojekter, som er brugt til sociale formål – enten i form af jobskabelse eller også i form af community building.

Publikationen har forskellige

FOKUS

PÅ JOBSKABELSE

Hvis man vil læse praktiske eksempler på byggeprojekter med fokus på jobskabelse så kan man foruden kapitel 2, læse casene Fællesskab med perspektiv, Bygga om dialog, Byg til vækst og Paris.

PÅ COMMUNITY BUILDING

Hvis man vil læse om community building kan man læse casene Folkets Park, Enghave Minipark og Ung i Parken.

Publikationen kan læses på

TO MÅDER

DE GRUNDIGE læser selvfølgelig publikationen fra start til slut.

DE HURTIGE OG DE TRAVLE kan med fordel læse de blå kort fortalt "management summary" sider, som introducerer kapitlernes overordnede pointer.

MOTIVATION

Nutidens renoveringer af udsatte boligområder påvirker ikke de oprindelige beboeres grad af arbejdsmarked- og uddannelses-tilknytning eller kriminalitet.

Rapporten i almindelighed og Byg dem op-modellen i særdeleshed er et forsøg på at ændre denne tendens ved at vise, hvordan man kan integrere en social indsats i bygge- og renoveringsprojekter i udsatte boligområder.

MOTIVATION

→ Kort fortalt

Udsatte boligområder er i disse år genstand for massive investeringer i form af fysiske by- og renoveringsprojekter. Disse projekter hjælper dog kun i meget begrænset omfang de oprindelige beboere til at komme i uddannelse, ud af kriminalitet og i arbejde.

Denne rapport handler om, hvordan det er muligt at koble en social indsats på bygge- og renoveringsfaserne i udsatte boligområder, samt hvordan denne indsats kan bruges til community building og jobskabelse.

På baggrund af en række cases fra Danmark, Sverige og Frankrig, præsenteret i rapporten, har vi udviklet BYG DEM OP-modellen, der giver konkrete anvisninger på, hvordan beboere i udsatte boligområder kan modnes til at komme i uddannelse og arbejde inden for byggebranchen – inden for udbudsloven.

Hver gang en borger fra et udsat boligområde bevæger sig fra kanten af samfundet til beskæftigelse, sparer samfundet 15 millioner kroner, byggebranchen får kvalificeret arbejdskraft, og områderne bliver tryggere og bedre at bo i for alle.

INDLEDNING



“I starten tænkte vi alle sammen: ‘Ha, vi suger bare kommunens kasse’, men når vi tænker tilbage, skete der jo gradvist et skift. Vi begyndte lige så stille at opdage en ny verden, vi blev voksne og begyndte at forstå, hvad det vil sige at arbejde”.

Sådan fortæller socialpædagog Sami El Shimy om den personlige udvikling, som han og hans kammerater gennemgik, da de blev tilknyttet projektet Ung i Parken, hvor kriminelle rødder fra Blågårds Plads på Nørrebro iførte sig hvidt Kansas-arbejdstøj og renoverede Hans Tavsens Park.

Det blev et forløb, der modnede de kriminelle rødder. De lærte at stå op om morgenen og møde til tiden, de lærte at samarbejde og adlyde ordrer fra sjakbajsen, de lærte værdien af samarbejde og loyalitet, og de blev introduceret til byggebranchen og forskellige håndværk. Ung i Parken blev ikke bare en personlig rejse for de kriminelle unge, der deltog i projektet. Hele lokalområdet forandrede sig. Beboere og naboer, som tidligere veg uden om de unge mænd fra Blågårds Plads og betragtede dem som et *problem*, oplevede nu de selv samme gutter som en *ressource* – lige dér, i nørrebroernes fælles hverdagspark, med en trillebør eller en skovl i hånden.

Ung i Parken er et sjældent eksempel på et bygge- og renoveringsprojekt, som har gjort en social forskel for dem, der i forvejen bor i området. Den slags projekter er der alt for få af.

Akademisk Arkitektforening og Københavns Kommune udgav i sommeren 2014 rapporten "Evidens for sociale effekter af fysiske indsatser i udsatte boligområder", som fastslår, at større fysisk renovering og udvikling af udsatte boligområder muligvis gør kvarterer mere attraktive for nye beboeres, men ikke nævneværdigt ændrer ved de oprindelige beboeres grad af arbejdsløshed, uddannelsesniveau, kriminalitet og samfundsengagement.

Opnåede effekter for de oprindelige beboere ved ...	Effekter ved almindelige og større fysiske forandringer af udsatte boligområder
mindre arbejdsløshed	
højere uddannelsesniveau	
højere indkomst	×
lavere kriminalitet	
øget tryghed	×
øget tillid	×
øget samfundsengagement	
øget livskvalitet	×
øget stolthed	×
øget tilfredshed med at bo i området	×
stærkere tilknytning til området	×
imageforbedringer	
området opleves mere attraktivt	
positive økonomiske effekter (stigende huspriser, flere investeringer)	

Ovenstående diagram viser effekter ved større og mindre fysiske renoveringer i udsatte boligområder. Den viser, at større og mindre fysiske forandringer af udsatte boligområder ikke skaber nævneværdige effekter i forhold til at få eksisterende beboere i uddannelse, arbejde eller mindske deres kriminalitet.

Forsimplet diagram fra rapporten:

"Evidens for sociale effekter af fysiske indsatser i udsatte boligområder" af Akademisk Arkitektforening og Københavns Kommune, 2014.

BYUDVIKLING I UDSATTE BOLIGOMRÅDER I DAG:

Udsatte boligområder renoveres i dag fysisk for milliardstore beløb, men undersøgelser viser, at de fysiske forandringer ikke har effekt på de oprindelige beboeres tilknytning til hverken uddannelse eller arbejdsmarked eller deres grad af kriminalitet.

FØR



EFTER



BYG DEM OP-VISIONEN:

Byudvikling og renovering i udsatte boligområder kan være en katalysator, som løfter lokale fra arbejdsløshed til job og uddannelse inden for bygge- og anlægsbranchen.



Man kan måske nok aflæse en statistisk og social forskel før og efter en massiv renoveringsindsats, som det også fremgår af evidensundersøgelsen, men det skyldes primært, at området har fået tilført flere ressourcer stærke beboere, og/eller at dele af den eksisterende beboersammensætning er fraflyttet, fx pga. huslejestigninger.

Der er netop tale om milliardbudgetter, når stat, kommuner, landsbyggefond og boligselskaber de kommende år investerer i udsatte boligområder. På bare fem år, fra 2015 til 2020, skal landets almene boliger renoveres for 18 milliarder kroner¹, og disse investeringer rummer en fantastisk mulig-

hed for ikke blot at løfte områderne fysisk, men tillige gøre en social forskel.

I denne rapport, som vi har valgt at kalde Byg dem op, præsenterer vi en række cases, som viser, at inddragelse af lokale borgere i bygge- og renoveringsprojekter kan give ejerskab og stolthed, medvirke til konflikthåndtering og ikke mindst få ledige og udsatte i job.

¹ **Kilde:** <http://www.mbbL.dk/by/byfornyelse/omraadefornyelse>, og: <http://mbbl.dk/nyheder/nyhed/bred-enighed-om-milliarder-til-renovering>

INFO

Beregninger fra BL (Danmarks Almene Boliger), baseret på Skandia-modellen, viser, at det betyder en samfundsfortjeneste på 15 millioner kroner for hver ung, der bevæger sig fra kanten af samfundet og ind på arbejdsmarkedet.

Kilde: <https://bl.dk/nyheder-presse/nyheder/2015/3/alle-scorer-kassen-paa-socialt-arbejde/>

I løbet af 2015 har vi – Kenneth Balfelt Team og carlberg/christensen – rejst rundt for at undersøge en række byggeprojekter i Paris, Malmø, Aarhus, København og på Fyn, hvor offentlige, almene eller private bygherrer har integreret det sociale løft i selve bygge- eller renoveringsprocessen. Syv projekter, hvor det sociale løft har form af enten community building eller jobskabelse. Community building definerer vi som den effekt, et bygge- eller renoveringsprojekt kan have på de involveredes og de øvrige beboeres følelse af tilknytning, ejerskab og stolthed. Jobskabelse handler om, hvordan projekterne medvirker til, at udsatte beboere kommer tættere på arbejdsmarkedet – fx via sociale klausuler i udbud, delydelser med særligt fokus på sociale hensyn eller frivillige aftaler mellem bygherrer og entreprenører.

Aktørerne i projekterne gør det selvfølgelig ikke for sjov. For de udsatte beboere betyder det, at de udvikler sig både menneskeligt og fagligt. For lokalområdet betyder det en højere grad af tryghed, fællesskab og samhørighed. For byggefirmaerne betyder det ny, nødvendig arbejdskraft og inspirerende ansvarsroller til de eksisterende medarbejdere. For samfundet betyder det en fed fortjeneste – socialt og økonomisk.

Kort sagt: Det kan simpelthen betale sig – for alle – når man gennem bygge- og renoveringsprojekter hjælper udsatte borgere fra kanten af samfundet til et liv med uddannelse og beskæftigelse.

Med denne publikation håber vi at give startskuddet til en ny strømning inden for dansk byudvikling i almindelighed og i udsatte boligområder i særdeleshed. For det batter at tænke social forandring ind i udviklingen af vores boligområder. Og der ligger et stort potentiale for community building og jobskabelse, hvis aktører, der arbejder med renovering af udsatte boligområder, samarbejder på tværs af sektorer og også bruger bygge- og renoveringsprojekter socialt.

Denne publikations vision sagt med én af aktørernes egne ord:

“Som boligforening har vi helt grundlæggende nogle sociale værdier. Vi skal ikke bare skabe et sted at bo, vi skal også skabe et sted at leve. Når vi har en kæmpemæssig renovering af et boligområde, som har det svært, og hvor der er stor arbejdsløshed, så er det oplagt, at nogle af de mange job i renoveringen skal komme beboerne til gode. På den måde får vi bragt beboerne lidt tættere på arbejdsmarkedet, vi får uddannet kvalificeret arbejdskraft, og vi får skabt en større ejerskabsfølelse blandt beboerne til deres boligområde – de har jo selv været med til at sætte det i stand”.

BENT BØLLINGTOFT

Direktør i Fyns almennyttige Boligselskab (FaB)

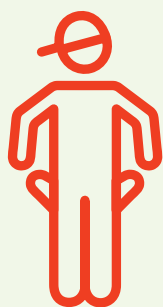
God læselyst!

KENNETH BALFELT TEAM

carlberg | christensen

OPSUMMERING AF 'BYG DEM OP' – EFFEKTERNE

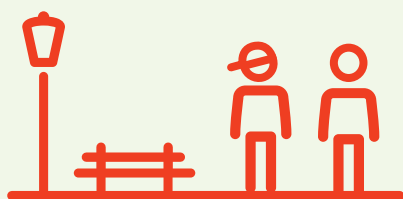
Byggefaserens potentielle sociale effekt kan måles på fire områder:



DE ARBEJDSLØSE udvikler sig både menneskeligt og fagligt: De oplever, som Sami i Ung i Parken-projektet, øget selvtillid og selvværd, i takt med at de tilegner sig evner og kompetencer, som forbedrer deres chancer for at begå sig på arbejdsmarkedet.



BYGGEBRANCHEN, som i de kommende år vil mangle arbejdskraft, får tilført kvalificeret arbejdskraft, så de fremover kan løse bygge-opgaver. Samtidig får de eksisterende branchemedarbejdere et menneskeligt og fagligt løft ved at påtage sig ansvaret for de nye ansatte.



LOKALOMRÅDET bliver tryggere, når utryghedsskabende personer eller grupper beskæftiges, ligesom fællesskabet og samhørigheden mellem beboere, som ikke nødvendigvis kendte hinanden i forvejen, styrkes.



SAMFUNDET sparer betragtelige summer for hver borger, der bevæger sig fra kanten af samfundet og ind på arbejdsmarkedet.



MODEL

Dette kapitel præsenterer en model for, hvordan jobskabelse i udsatte boligområder kan gribes an.

Kapitlet indeholder konkrete forslag til, hvilke aktører det er vigtigt at samarbejde med i forhold til at skabe arbejdspladser, og hvordan man sikrer sig, at der er lokale kandidater til rådighed, når bygge- og renoveringsfasen starter.

Modellen bygger på den grundlæggende idé: Byggeri og renovering i udsatte boligområder skal skabe varige job til lokale, udsatte borgere.

Modellen beskriver tre grundsten, som muliggør vejen til lokal beskæftigelse og sociale løft.

MODEL

→ Kort fortalt

Der er tre grundsten i Byg dem op. Tilsammen udgør de Byg dem op-modellen, der konkret anviser, hvordan byggeopgaver i udsatte boligområder kan være løftestang til at få socialt udsatte i arbejde.

Med første grundsten skabes et netværk af bygherrer og myndigheder, som deler en vision om at gøre en forskel – for socialt udsatte borgere, for det udsatte boligområde, for byggeerhvervene, der mangler arbejdskraft, og for samfundsøkonomien.

Med den anden grundsten løftes socialt udsatte tættere på arbejdsmarkedet. Det er nødvendigt at modne det lokale arbejdskraftudbud, for at både udsatte og ikke-udsatte får øjnene op for mulighederne i byggebranchen og er klar til at gribe de chancer, som tilbydes. Det gøres ved at få de ledige engageret i mindre, mere håndholdte opgaver, hvor tolerancen for dem er større end normalt.

Med den tredje grundsten konkretiseres visionen i udbud og den konkrete byggeopgave. Dette kan gøres gennem de stadigt mere brugte sociale klausuler og frivillige aftaler. Der er dog også mulighed for at definere mindre opgaver, som kan have et mere socialt fokus. Dette kan bl.a. ske ved at udskille delydelser fra større udbud. Under alle omstændigheder er det vigtigt, at der skabes et tillidsfuldt samarbejde med entreprenørerne. Deres gejst og ønske om at gøre en forskel er afgørende for indsatsens succes.



BYG DEM OP – TRIN FOR TRIN

Model for lokal jobskabelse i byfornyelsen

TANKESÆTTET BAG MODELLEN

I dette kapitel præsenterer vi en model for, hvordan jobskabelse i udsatte boligområder kan gribes an. Idéen med modellen er at give en samlet indgang til, hvordan man som kommune, boligorganisation eller anden bygherre kan bruge bygge- og renoveringsprojekter i udsatte boligområder til at få eksisterende beboere i beskæftigelse. Modellen bygger på de erfaringer, som præsenteres i kapitel 3, og tager udgangspunkt i en vision om, at **byggeri og renovering i udsatte boligområder skal skabe varige job til lokale, udsatte borgere.**

Byg dem op er ikke alene om at ville bruge byggeri og renovering til at løfte ledige i arbejde. Sociale klausuler i udbud og frivillige aftaler mellem bygherrer og entreprenører får stadigt større udbredelse. Byg dem op adskiller sig dog på to punkter fra de fleste eksisterende indsatser:

01. For det første insisterer rapporten på, **at der skal skabes lokale arbejdspladser.** Ønsket om at skabe arbejdspladser lokalt findes i andre indsatser, men resultaterne er begrænsede. Dette skyldes først og fremmest, at udbudslovgivningen opleves som en barriere i forhold til at operere med krav om at ansætte lokale borgere. Med Byg dem op vil vi vise, at der på forskellig vis er muligheder for at operere med lokale hensyn i udbud af byggeopgaver.
02. For det andet argumenterer rapporten for, at **vi kan løfte socialt udsatte borgere tættere på arbejdsmarkedet** ved at tilbyde en meningsfuld opkvalificering. Der findes allerede en vifte af gode indsatser, men de opleves af mange som udsigtsløse, fordi de ofte ikke fører til lærepladser eller job. Med Byg dem op vil vi vise, hvordan lokale bygge- og renoveringsprojekter på meningsfuld vis kan bruges til at løfte udsatte borgere tættere på arbejdsmarkedet.

TRE GRUNDSTEN FOR 'BYG DEM OP'

Byg dem op-modellen er bygget op omkring tre grundsten, der tilsammen gør det muligt at løfte udsatte og ledige borgere ind på arbejdsmarkedet.

01. GRUNDSTEN

SKAB ET NETVÆRK MED EN VISION



Al erfaring viser, at når de rigtige aktører går sammen om en stærk vision, er det muligt at gøre en stor forskel – for beboerne og for de områder, de bor i. Første skridt er derfor at opbygge et netværk, som er bundet sammen af en stærk vision om at bruge bygge- og renoveringsprojekter til at løfte lokale ledige ud af arbejdsløshed.

Der er fire handlinger i 01. GRUNDSTEN:

**Find de rette
samarbejdspartnere**

**Skab en fælles
vision**

**Kortlæg
potentialer**

**Finansier
koordinering**

02. GRUNDSTEN

LØFT SOCIALT UDSATTE TÆTTERE PÅ ARBEJDSMARKEDET



De lokale udsatte borgere skal være klar til at gribe chancen. I dag er det tit en udfordring, at der ikke er lokale kandidater til de job, som tilbydes, når der gennem sociale klausuler tilbydes praktikpladser til unge i udsatte boligområder. Vi må derfor modne det lokale arbejdskraftudbud, for at både udsatte og ikke-udsatte får øjnene op for mulighederne i byggebranchen og er klar til at gribe de chancer, som tilbydes.

Der er fire handlinger i 02. GRUNDSTEN:

**Motiver med reelle
byggeopgaver**

**Find den rette
organisering**

**Vis en fremtid, der er
værd at kæmpe for**

**Tilbyd en støtte, man
kan stole på**

03. GRUNDSTEN

KØB SOCIALT – LØFT LOKALT



Nøglen til lokale job ligger i den måde, byggeopgaver udbydes på, og i de samarbejdsrelationer, der opbygges med de valgte entreprenører. Af mange opleves udbudslovgivningen og samarbejdet med entreprenørerne som en barriere. Der er dog mange muligheder for at købe både lokalt og socialt, og hvordan projektet end udbydes, er partnerskabet med entreprenørerne afgørende.

Der er fire handlinger i 03. GRUNDSTEN:

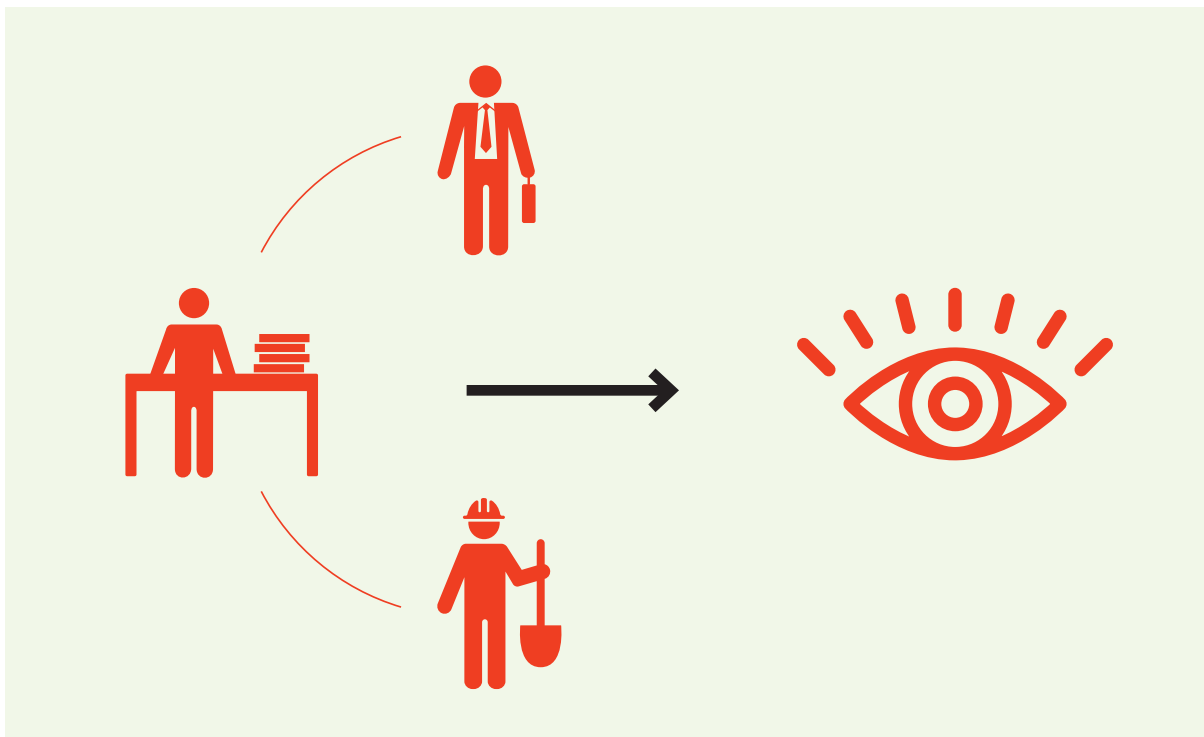
**Kend fleksibiliteten
i udbudslovgivningen**

**Dissekér
byggeopgaven**

**Få et partnerskab
med entreprenøren**

**Skab de
rette match**

01. GRUNDSTEN



SKAB ET NETVÆRK MED EN VISION

Ingen kan på egen hånd løfte opgaven med at beskæftige lokale i bygge- og renoveringsprojekter i udsatte boligområder. Erfaringerne viser at projekterne er mest effektfulde, hvis det lykkes at samle de relevante aktører og handle i fællesskab. Første skridt er derfor at opbygge et netværk, som er bundet sammen af en stærk vision.

Netværk kan have meget forskellige størrelser. I nogle sammenhænge kan det være en fordel, at det består af få, men fokuserede aktører, som hurtigt kan komme i gang med at gøre en forskel. I andre sammenhænge er det oplagt at samle mange aktører, fordi det er muligt at gøre en massiv forskel, når man løfter i flok.

Hvad enten netværket er stort eller lille, er der dog fire handlinger, som går igen, når idéen om at beskæftige lokale i bygge- og renoveringsprojekter i udsatte boligområder skal blive til virkelighed.

Find de rette samarbejdspartnere

Skab en fælles vision

Kortlæg potentialer

Finansier koordinering

De fire handlinger beskrives på de næste to sider.

Find de rette samarbejdspartnere

Det første skridt er at skabe et overblik over de forskellige typer af aktører, som er relevante, og som bør indgå i en indsats for at skaffe lokale udsatte i job. Omfanget af dette kan variere alt efter projektets type.

01. BYGHERRER

I mange tilfælde vil initiativtageren også selv være bygherre. Det kan eksempelvis være en kommune i forbindelse med en områdefornyelse eller en almen boligorganisation i forbindelse med en boligrenovering. Det kan dog være nyttefuldt at zoomer ud: Er der andre investeringer i eksempelvis skoler, infrastruktur eller måske privat boligbyggeri, som vil blive igangsat i samme periode, og som kan/bør inddrages? Ved at samle de rette aktører og alle relevante bygge- og renoveringsprojekter kan effekten af indsatsen blive markant større og mere gennemgribende – der kan simpelthen skabes flere job. Det kan samtidig være en idé at undersøge, om der er andre typer af job end de byggerelaterede, som kan medtænkes. Det kan være varmemestre, rengøringsmedarbejdere, personale på plejehjem, kantine-medarbejdere, vagter m.m.

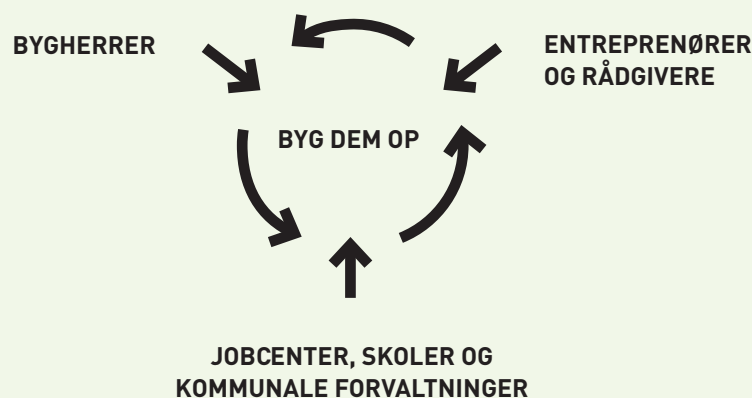
02. JOBCENTER, SKOLER OG KOMMUNALE FORVALTNINGER

Kommunens jobcenter er en uomgængelig samarbejdspartner. De har mulighed for at give ledige lov til at bruge tid på virksomhedspraktik og job med løntilskud, ligesom de kan finansiere AMU-kurser, arbejdstøj, mentorer m.m. Derudover vil de tekniske skoler, AMU-centre, produktionsskoler m.fl. ofte også være vigtige samarbejdspartnere. De vil i alle tilfælde være aftagere af de unge, som starter i praktikstillinger, men de kan også være direkte involverede i de lokale projekter, fx i forhold til at finde lokale kandidater og opkvalificere den enkelte arbejdstager. Endelig er det, hvad enten kommunen selv er bygherre eller ej, afgørende at få skabt samarbejdsrelationer til og på tværs af de kommunale forvaltninger. Et velfunderet projekt fordrer samarbejde med de forvaltninger, som varetager teknik og miljø, beskæftigelse, sociale indsatser samt børn og unge.

03. ENTREPRENØRER OG RÅDGIVERE

Erfaringerne fra casene i denne rapport er, at entreprenørerne som oftest er glade for at beskæftige lokale og udsatte og bidrage til at skabe ny, kvalificeret arbejdskraft. Det er derfor afgørende at de også inddrages i dialogen og både får ejerskab til og forpligtes på visionen. På trods af, at det kun sjældent vil være rådgiverne, der beskæftiger lokale udsatte borgere, er det også afgørende, at de tager visionen til sig. Det gælder arkitekter, ingeniører og proceskonsulenter, men i særlig grad bygherrerådgiverne, som ofte har ansvaret for den måde, bygge- eller renoveringsprojektet bliver udbudt på.

DE TRE NØDVENDIGE TYPER AF AKTØRER I BYG DEM OP



Skab en fælles vision

Hvad enten der er tale om en offentlig, en almen eller en privat byggeopgave, er det afgørende at skabe opbakning og generere tro på, at det giver effekt at beskæftige lokale. I en områdefornyelse kan det være sekretariatet, som samler de forskellige både offentlige, almennyttige og private aktører, der skal investere i området, og får dem med på visionen. I det almene handler det ofte om en indre mobilisering i beboerdemokratiet. Det er oplagt at bygge visionen op omkring de mange interesser, der kan være i at bruge lokal arbejdskraft:

- Den enkelte ledige har brug for en chance i livet
- Området har brug for en positiv social udvikling
- Byggebranchen har brug for flere hænder
- Samfundsøkonomisk har vi ikke råd til at lade være

Kortlæg potentialer

Visionen bør følges op af, at den samlede aktørkreds i fællesskab kortlægger og vurderer mulighederne for jobskabelse i de bygge- eller renoveringsprojekter, der skal gennemføres i området. Det kan eksempelvis være praktikpladser eller job (faglærte eller ufaglærte). Det kan tillige være jobmuligheder i det færdigbyggede projekt eller i forbindelse med allerede eksisterende funktioner: varmemestre, gårdmænd, SOSU-assisterter på plejehjem, kantinepersonale m.m. Måske er der ligefrem mulighed for at understøtte nye socialøkonomiske virksomheder, der kan tilbyde ydelser til lokalområdet? Endelig skal initiativtagerne udarbejde en proces og blive enige om, hvordan man vil arbejde sammen. Hvem tager ansvar for hvilke dele af projektet, og hvilken rækkefølge skal aktiviteterne igangsættes efter?

Kortlægningen kan tage udgangspunkt i en oversigt over de konkrete bygge- eller renoveringsprojekter, der indgår i arbejdet med at få lokale udsatte i arbejde. Projekterne gennemgås for at få konkretiseret de arbejdsopgaver, som de rummer. Dette overblik matches sammen med jobcenteret med de kompetencer, som allerede findes i området, og det konkretiseres, hvilke kompetencer der mangler. Dette overblik danner udgangspunkt for det efterfølgende løft af de socialt udsatte.

Finansier koordinering

For at potentialerne i at beskæftige lokal arbejdskraft kan indfries, må den beskrevne koordinering finansieres. I de undersøgte cases sker dette på forskellig vis. I Byg til Vækst bidrager alle kommunerne til det fælles sekretariat. I Paris deles amt og kommune om udgifterne, mens områdefornyelsen kan finansiere dele af arbejdet i en dansk kontekst, som det fx er sket i Områdefornyelsen Sydhavnen. I den såkaldte Københavnmodel finansierer Københavns Kommune jobcenterets ekstraarbejde med at finde kandidater til praktikstillingerne, som opslås på baggrund af de sociale klausuler, der indgår i kommunens kontrakter. Der er således mange måder at finansiere koordineringen af arbejdet på. Det er dog heller ikke afgørende, hvor pengene kommer fra, eller hvem der udfører arbejdet. Det afgørende er, at en vision om at beskæftige lokale udsatte forankres hos en aktør, som får tilstrækkelige ressourcer til arbejdet, og som samtidig nyder opbakning hos de relevante aktører.

BESKÆFTIGELSE I BYUDVIKLING

Områdefornyelse Sydhavnen (2015-2020) har igangsat projektet *Beskæftigelse i Byudvikling*, hvor kommunen skaber lokal beskæftigelse for borgere med svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Når det lokale miljø udvikles, hvorfor så ikke lade de lokale borgere blive en del af denne udvikling gennem beskæftigelse? Projektet sikrer tilknytning til arbejdsmarkedet for de involverede, større grad af lokalt ejerskab i byudviklingen og et løft af de socioøkonomiske forhold i området. Det undersøges samtidigt, hvordan projektet kan omdannes til en blivende indsats i lokalområdet gennem samarbejde og forankring hos lokale aktører.

06. CASE

Byg til Vækst: det store netværk

På Fyn er borgmestrene fra 10 kommuner gået sammen med brancheorganisationer, fagforeninger, bygge- og anlægsvirksomheder, almene boligorganisationer samt videns- og uddannelsesinstitutioner. De har en fælles vision om at sikre, at lokale, fynske ledige får del i de 38.000 job i bygge- og anlægsbranchen, der forventes at komme som følge af de kommende års bygge- og anlægsinvesteringer på 35 milliarder kroner. Det brede netværkssamarbejde styres af Byg til Vækst-sekretariatet, der fungerer som en såkaldt back bone-organisation, som informerer og fastholder de mange involverede aktører i netværket.

Læs mere om Byg til Vækst på side 64.

05. CASE

Bygga om Dialogen: netværk med udgangspunkt i ét boligområde

I det udsatte boligområde Lindängen i Malmø er dialog mellem entreprenører, et privat boligselskab, kommune og borgere udgangspunkt for en positiv social udvikling i forbindelse med energirenoveringer og byggeri. Alle aktører ønsker samtidig med det fysiske løft at løfte de eksisterende borgere socialt gennem ansættelser i forbindelse med renoveringerne eller i tilknyttede job såsom rengøring, vedligehold og administration. Dialogen mellem de mange aktører muliggøres bl.a. ved, at kommunen har ændret deres normale søjletænkning til et områdebaseret fokus, hvor beskæftigelses- og socialtjenesten er placeret i samme hus, centralt i Lindängen. Herigennem hjælper de med at rekruttere lokale beboere til job i forbindelse med byggeri og renovering. Dialog, tæt samarbejde og en fælles vision på tværs af den private og den offentlige sektor i Lindängen har vist, at der er stor værdi, både miljømæssigt, socialt og økonomisk, forbundet med at benytte lokal arbejdskraft.

Læs mere om Malmø og Bygga om Dialogen på side 59.

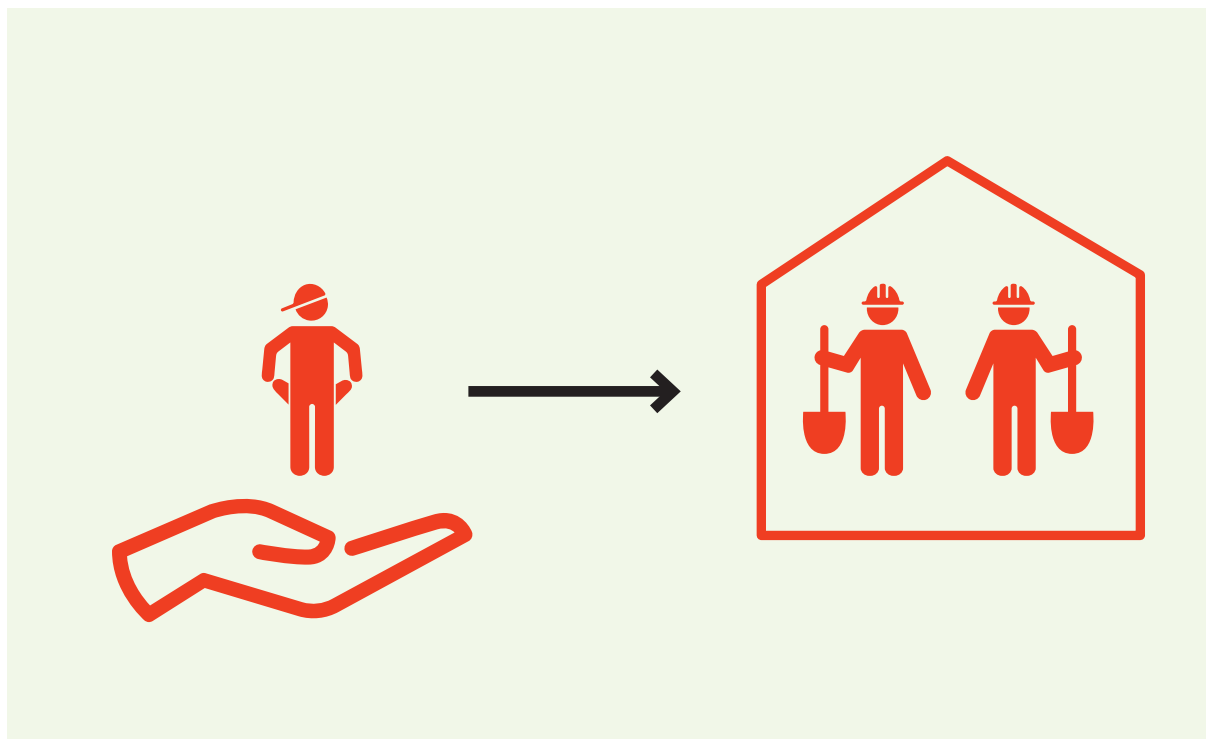
07. CASE

Paris: lovgivning sætter rammerne for omfattende samarbejde

Den stigende fattigdom i Frankrigs forstæder blev sat på dagsordenen gennem en ny byfornyelseslov i 2003 og oprettelsen af en national fond i 2007. Visionen og hensigten er, at de udsatte boligområder, samtidig med at de bliver løftet fysisk, bliver løftet socialt. Et af kravene i loven er, at kommuner og boligforeninger søger midler til byfornyelse sammen, og at 5 % af de job, der via byfornyelsen bliver skabt i bygge- og anlægsbranchen, skal øremærkes til socialt udsatte beboere. Entreprenøren skal kortlægge de opgaver, der kan forbeholdes socialt udsatte i lokalområdet, og socialøkonomiske virksomheder løfter de udsatte socialt og kompetencemæssigt, så de kan matches med relevante job i byfornyelsen. I Frankrig er der således opstået helt nye samarbejdsformer og netværk på tværs af sektorer, på baggrund af at rammevilkårene for byfornyelsen er ændret.

Læs mere om byfornyelse i Paris på side 71.

02. GRUNDSTEN



LØFT SOCIALT UDSATTE TÆTTERE PÅ ARBEJDSMARKEDET

Socialt udsatte ledige kommer ikke i job, alene fordi der er jobmuligheder. En af barriererne i hidtidige projekter er, at der ikke har været nok lokale kandidater, som var kvalificerede til de job, der blev tilbudt. Det er derfor oplagt, at der tidligt iværksættes indsatser, som kan løfte socialt udsatte tættere på arbejdsmarkedet – og gerne i god tid inden første byggedag. Idéen med Byg dem op er at bruge reelle bygge- og renoveringsprojekter til at give de socialt udsatte dette løft.

Opkvalificeringen vil i alle tilfælde skulle foregå i et samarbejde med de eksisterende arbejdsløshedsindsatser. Jobcentret vil derfor altid være en central samarbejdspartner. Derudover kan indsatsen variere markant. I den ene ende af skalaen kan små, håndholdte projekter give borgere på kanten af samfundet troen på, at de kan bidrage til samfundet.

I den anden ende af skalaen kan der i større projekter opbygges en hel fødekæde, der opkvalificerer udsatte borgere og hjælper dem videre i job. Hvad enten indsatsen er lille og fokuseret eller stor og gennemgribende er der dog fire overordnede ting, som man bør have for øje.

Motiver med reelle byggeprojekter
Find den rette organisering
Vis en fremtid, der er værd at kæmpe for
Tilbyd en støtte, man kan stole på

De fire handlinger beskrives på næste side.

Motiver med reelle byggeprojekter

I København har de to projekter Enghave Minipark og Folkets Park vist, at lokale, reelle byggeprojekter motiverer personer, der normalt vil være langt fra arbejdsmarkedet. Det har stor betydning at være med til at skabe noget, som man selv og andre i lokalområdet sætter pris på. Konkret kan størrelsen på projekterne variere markant fra større aktiviteter såsom et kulturhus, der skal bygges eller renoveres, til små aktiviteter som miniforskønelser i almene boligområder. Reelle byggeprojekter kan også give en mere virkelighedsnær opkvalificering. Erfaringer viser, at for lette opkvalificeringsforløb kan give tilbageslag, fordi de krav, som man senere møder i et reelt job, kan komme som et chok.

Find den rette organisering

Opkvalificeringsprojektet kan være organiseret på mange forskellige måder. Det kan som i Folkets Park blive udbudt til en entreprenør, der formår ikke blot at bygge, men også at bruge projektet til at give unge ledige en chance. Det kan drives af en teknisk skole evt. i et samarbejde med en entreprenør. Små projekter såsom Enghave Minipark kan drives af en områdefornyelse og et lokaludvalg i samarbejde med et par håndværkere. Endelig kan byggesjak, som i casen fra Aarhus, også spille en rolle ved at tage unge ind i et kort forløb, der fører videre til et grundforløb på en teknisk skole.

Vis en fremtid, der er værd at kæmpe for

Hvad enten projektet er stort eller lille, organiseret på den ene eller den anden måde, er det afgørende, at projektet for den enkelte ledige er første skridt på en længere rejse. Det er derfor vigtigt at have blik for den enkelte deltager. Hvad kan han/hun, hvad har vedkommende lyst til, og hvordan passer det med mulighederne i de kommende bygge- og renoveringsprojekter? Den individuelle afklaring behøver ikke at afvente afslutningen af det lokale projekt. Det kan eksempelvis være oplagt at hjælpe nogle af deltagerne videre på teknisk skole tidligt i processen. I Folkets Park blev to lokale unge ansat af entreprenøren. Den ene er fortsat ansat i virksomheden, imens den anden hurtigt fandt ud af, at han hellere ville være kok. Han blev derfor hjulpet videre til den rette uddannelse. Dette arbejde kan evt. styrkes, hvis en teknisk skole er samarbejdspartner på projektet.

Tilbyd en støtte, man kan stole på

På tværs af alle projekter er det erfaringen, at mentorer spiller en central rolle, og at det har stor værdi, hvis den samme person kan følge en udsat eller ledig gennem længere tid og også gerne i en rum tid efter, at opkvalificeringsforløbet er afsluttet. Mentorens rolle vil være at støtte og guide, og hjælpe den enkelte over de forhindringer og barrierer, der kan vælte læsset, men som kan overvindes, når blot der er en støtte, man kan stole på. Det kan være en person fra jobcentret, teknisk skole, fagforeningen eller en håndværker fra et sjak, som får tid til at være faglig og personlig mentor. Den konkrete model er igen helt afhængig af den måde, det samlede projekt bygges op på.

01. CASE**Folkets Park:** mental og fysisk omdannelse

Folkets Park på Nørrebro i København blev i 2013-2014 udviklet fysisk, men gennem renoveringen skete der i lige så høj grad en mental omdannelse blandt beboere og udefrakommende: Trygheden blev genskabt gennem omfattende brugerinddragelse i fornyelsen, der gav ejerskab til parken. Alle blev inddraget på lige fod, da Kenneth Balfelt Team, Spektrum Arkitekter, Stenbroens Træpleje og byggefirmaet Logik og Co. gennemførte projektet. Logik og Co., der er drevet af en grundtanke om ansvarlighed både håndværksmæssigt og menneskeligt, ansatte to lokale unge til byggeopgaven for at give dem en 'ny start'. Den ene fuldførte forløbet og blev sidenhen ansat hos Logik og Co., mens den anden blev hjulpet videre til at starte på en kokkeuddannelse.

Læs mere om Folkets Park på side 37.

02. CASE**Enghave Minipark:** øldrikkere som aktive medskabere

I Enghave Minipark lykkedes det via en omfattende involvering og samskabelse at skabe en ny park sammen med de lokale øldrikkere, der grundet metrobyggeriet ved Enghave Plads mistede det sted, hvor de holdt til. I genhusningen af øldrikkerne fra Enghave Plads til Enghave Minipark var brugerne aktive medskabere fra start til slut og i alle faser af projektet: idéfasen, projekteringsfasen, byggefasen og efterfølgende i driften af stedet. Processen viste, hvor produktive og ressourcefulde mennesker på samfundets bund kan være, hvis man tager dem og deres evner seriøst: Øldrikkerne nød at bruge deres hænder til at skabe noget, og de fik fornyet livsglæde og gejst. Enghave Minipark er i dag en af Københavns reneste parker, og øldrikkerne passer og plejer den hver dag.

Læs mere om Enghave Minipark på side 43.

04. CASE**Aarhus:** et fællesskab med perspektiv

I Aarhus er 40 betonarbejdere uddannet mentorer for unge arbejdsløse. Mentorerne er ansatte i byggesjæk, som lærer de unge at begå sig på en arbejdsplads og fører dem ind i en arbejdspladskultur med uskrevne regler og normer, som er fremmed for de unge. Mange af de unge har været involveret i kriminalitet og i bandemiljøer – de værdier, de unge tidligere har fundet her, findes også i byggebranchen, men med modsat fortegn: Det er et broderskab med højt til loftet og ikke mindst et klart hierarki, hvor man gør, hvad der bliver sagt. De unge indgår i et nyt fællesskab og er samtidig med til at skabe noget, de kan være stolte over og vise frem. Når virksomhedspraktikken er slut, stopper arbejdet for mentorerne ikke nødvendigvis. Ofte følger mentoren den unge, når han/hun er på skole, og hjælper dem med at finde en læreplads.

Læs mere om Fællesskab med Perspektiv på side 54.

03. CASE**Ung i Parken:** fra ballademagere til byggearbejdere

Hans Tavsens Park på Nørrebro i København blev i midten af 1990'erne renoveret. Som en del af renoveringen blev utryghedsskabende unge i området inddraget i arbejdet. Projektet, som hed Ung i Parken, var således et byggeprojekt med et socialt sigte, der skulle være med til at styrke de unges integration i lokalsamfundet, forbedre deres fremtidsmuligheder i forhold til job og uddannelse, samtidig med at de unge skulle gennemgå en personlig og social udvikling. Alle deltagere fik udleveret arbejdstøj og voksede med arbejdet. De oplevede at få ros af lokale borgere for deres arbejde, frem for blot at være udkældte og kendt som ballademagere. Deltagerne fik opkvalificering i form af murerarbejds kursus, kursus i stillads, førstehjælpskursus og truckkørekort samt undervisning i fliselægning, traktorkørsel og i at lave arbejdstegninger m.m. Da projektet var slut, havde 14 deltaget og 12 havde fået arbejde eller var kommet i uddannelse.

Læs mere om Ung i Parken på side 49.

07. CASE**Paris:** socialøkonomiske virksomheder

I Paris er der gode erfaringer med modning af arbejdskraften gennem socialøkonomiske virksomheder. De ledige og socialt udsatte er ofte ikke parate til at arbejde i byggebranchen fra første arbejdsdag, da opgaverne kan være specialiserede eller komplicerede, ligesom de arbejdsløse ofte mangler sociale kompetencer. De socialøkonomiske virksomheder spiller en central rolle i den nødvendige opkvalificering, idet de styrker og modner de arbejdsløse personligt, fagligt og socialt, så de på sigt bliver i stand til at indgå på lige fod med andre på arbejdsmarkedet.

Læs mere om Paris på side 71.

03. GRUNDSTEN



KØB SOCIALT – LØFT LOKALT

Det er efterhånden udbredt, at der i byggeopgaver for det offentlige eller for almene boligorganisationer enten indskrives sociale klausuler eller en frivillig aftale om praktikpladser. Denne indsats fungerer godt, men det er sjældent, praktikpladserne er lokale, bl.a. fordi det ikke kan være et krav i sociale klausuler, at de ansatte skal være lokale, idet det vil forfordele lokale virksomheder. Ikke desto mindre findes der en lang række muligheder, som vil blive gennemgået her, for at tage både lokale og sociale hensyn. I mange tilfælde kræver det dog, at opgaver udbydes på andre måder, end det er tilfældet i dag.

Der er fire aspekter i dette:

Kend fleksibiliteten i udbudslovgivningen
Dissekér byggeopgaven
Få et partnerskab med entreprenøren
Skab de rette match

De fire aspekter beskrives på næste side, og mulighedernes i udbudsloven gennemgås på de efterfølgende tre sider.

Kend fleksibiliteten i udbudslovgivningen

Første skridt er at kende de mange muligheder, der er for at udbyde opgaver på en måde, hvor der medtages både sociale og lokale hensyn. Ud over sociale klausuler og frivillige aftaler, som er de mest benyttede redskaber i dag, kan delopgaver eksempelvis udbydes som delydelser, mindre opgaver kan udbydes i begrænset licitation, og særlige typer af opgaver kan øremærkes til socialøkonomiske virksomheder. I skemaet på de næste sider er de mange muligheder præsenteret.

Dissekér byggeopgaven

I mange sammenhænge er det en udfordring, at byggeopgaverne bliver udbudt som totalentreprise. Store, samlede udbud er måske nemme at styre for bygherre og bygherrerådgiver, men der er ingen garanti for, at det giver den bedste pris, og samtidig gør det sociale og lokale hensyn svære at integrere. Det kan i stedet være en mulighed at dele opgaven op, så enkelte dele kan udbydes selvstændigt og med lokalt og socialt sigte. På den måde kan det være nemmere at finde entreprenører, der brænder for at være med til at gøre en social forskel gennem deres arbejde.

Få et partnerskab med entreprenøren

Hvad enten entreprenøren forpligtes gennem klausuler, frivillige aftaler, udbud målrettet socialøkonomiske virksomheder eller noget helt fjerde, er det afgørende at arbejde aktivt for, at entreprenøren også brænder for projektet. Erfaringen fra de mange cases i denne rapport er, at både entreprenører og de enkelte håndværkere måske kan være skeptiske i starten, men bliver stolte over at gøre en forskel, når projektet er i gang. Samtidig er det tydeligt, at det er afgørende, at indsatsen ikke bliver oplevet som tvang. Byggeriets organisationer anbefaler, at entreprenørerne forpligter sig gennem frivillige aftaler frem for sociale klausuler, fordi det giver mulighed for at skræddersy indsatsen. Under alle omstændigheder er det afgørende, at arbejdet er baseret på dialog, og at der er ressourcer til at give de enkelte håndværkere den viden, som skal til, for at de kan løfte opgaven.

Skab de rette match

Uagtet den form, man vælger for udbud af opgaven, er det afgørende, at jobsøgende og entreprenør matches på den rette måde. I forbindelse med Københavnermodellen har Københavns Kommune værdifulde erfaringer med at lade jobcentrene varetage dette arbejde. De afholder møder med entreprenører og underentreprenører for at kortlægge de muligheder, der findes for ansættelse. Derefter matches de jobsøgende og entreprenører. Disse match skal ofte foretages flere gange, før det rette match findes. Arbejdet med at matche kan dog også varetages af andre såsom socialøkonomiske virksomheder, lokale arbejdsløshedsindsatser eller ansatte i områdefornyelser.

SEKS MÅDER AT KØBE SOCIALT IND PÅ*

Hvilke muligheder er der for at bruge udbud af anlægsopgaver i udsatte boligområder til at skabe et socialt løft i lokalområdet? Hvilke principper gælder for udbud, og hvilke muligheder er der for at tage sociale hensyn omkring indkøb?



HVORFOR HAR VI OVERHOVEDET UDBUD?

Offentlige indkøb er underlagt en udstrakt kontrol for at sikre, at virksomheder har lige adgang til offentlige kontrakter, og at det offentlige indkøb er bedst og billigst. Disse principper gælder for staten, regioner og kommuner og for såkaldte offentligretlige organer, hvilket bl.a. er almene boligorganisationer. Uanset hvilket formål man har med sit projekt, er man derfor nødt til at sikre overholdelse af disse principper, hvis man er blandt de nævnte typer af aktører.

TO LOVGIVNINGSKOMPLEKSER

Det er relevant at kende til to lovgivningskomplekser når man foretager offentlige indkøb: udbudsloven og tilbudsloven. For indkøb af bygge- og anlægsarbejder gælder udbudsloven, hvis værdien af indkøbet overstiger 38.960.213 kroner**, mens tilbudslovens regler gælder for indkøb under denne tærskelværdi. For indkøb af varer og tjenesteydelser, hvilket i denne sammenhæng typisk vil sige rådgivning, finder udbudslovens regler i de fleste sammenhænge anvendelse. Der er krav om udbud, hvis værdien af indkøbet overstiger 1.558.409 kroner, eller hvis indkøbet har klar grænseoverskridende interesse. Der er tale om klar grænseoverskridende interesse, hvis der er sandsynlighed for, at eksempelvis en svensk eller tysk virksomhed vil byde på opgaven. Er der ikke klar grænseoverskridende interesse, skal ordregiver alene sikre sig, at indkøbet foregår på markedsmæssige vilkår. For staten er tærskelværdien for varer og tjenesteydelser 1.006.628 kroner.

HVORDAN KAN MAN SIKRE SIG, AT ENTREPRENØREN BAKKER OP OM INDSATSEN?

Det er afgørende for Byg dem op, at entreprenørerne bakker op om indsatsen. Ønsker entreprenørerne ikke at ansætte lokalt udsatte, og brænder de ikke for at

gøre en forskel, vil det være svært at flytte den enkelte person fra kanten af samfundet og ind på arbejdsmarkedet. Selvom lovgivningen er kompliceret og overvældende, er der dog en række muligheder for at sikre sig sociale hensyn, der også implicerer entreprenøren.

Der er for det første en lang række måder, hvorpå man kan have indflydelse på, hvem der byder på opgaven. Det sker ved, at man selv inviterer en række virksomheder til at byde på opgaven. Når man selv udpeger de bydende, har man mulighed for at vælge entreprenører, som man ved vil have både interesse i og kompetencer til at løfte den sociale del af Byg dem op, ligesom man kan prioritere, at de er lokale. Det er dog afgørende, at man i ethvert tilfælde sørger for, at konkurrencen er fair, og at indkøbet foregår på markedsmæssige vilkår. Indskrives det tillige i udbuddet, at entreprenørerne også vil blive vurderet på de kompetencer, de selv eller via underrådgivere har til at indgå i et samarbejde med socialt udsatte, jobcenter, teknisk skole, produktionsskole eller lignende, skal man sikre sig, at man som ordregiver har lovhjemmel til, at kontraktens genstand både angår byggeri og sociale problematikker. Endelig skal man ved gentagne udbud sikre sig, at det ikke er den samme kreds af entreprenører, som bliver indbudt. I punkterne 1-5 nedenfor beskrives de muligheder, der er for selv at vælge de bydende. Derudover er der mulighed for enten at indskrive en social klausul, som forpligter entreprenøren til fx at beskæftige praktikanter, eller en forventning om en frivillig aftale, som gør det klart for entreprenøren, at man forventer et samarbejde om en indsats, der skal bringe lokalt udsatte i arbejde. Hvilken løsning der vælges afhænger både af udbuddets størrelse og af den konkrete indsats, som det skal være en del af.

01. Entreprenører til anlægskontrakter under 3.000.000 kroner kan findes gennem underhåndsbud

Ved bygge- og anlægsprojekter under 3.000.000 kroner kan tilbud indhentes gennem underhåndsbud fra to til fire entreprenører, hvor den fjerde altid skal findes uden for lokalområdet. Disse entreprenører kan man jf. ovenstående selv udpege, hvormed man kan have indflydelse på, at de har interesse i at indgå i et samarbejde om at få løftet lokalt udsatte tætttere på arbejdsmarkedet. Endelig kan man i bygge- og anlægskontrakter under 3.000.000 kroner vælge kun at få tilbud fra én entreprenør. Igen skal dette dog foregå på markedsvilkår.

02. Entreprenører til kontrakter under 38.960.213 kroner kan findes gennem licitation uden annoncering

Bygge- og anlægsprojekter mellem 3.000.000 kroner og 38.960.213 kroner skal udbydes i licitation. Der kan vælges mellem offentlig licitation, hvor alle kan byde på opgaven, og en begrænset licitation, hvor typisk tre til fem entreprenører skal byde på opgaven. I den begrænsede licitation kan man igen vælge mellem, om man vil udbyde opgaven gennem en prækvalifikation, som alle kan byde ind på, eller om man selv vil udpege minimum fem entreprenører, der byder på opgaven. Igen kan man sikre sig, at disse entreprenører har interesse i at indgå i et samarbejde om at få løftet lokalt udsatte tætttere på arbejdsmarkedet.

03. Entreprenører til delydelse på maksimalt 7.456.500 kroner kan findes uden annoncering

I EU-udbud på over 38.960.213 kroner er der mulighed for at udbyde op til 20 % af den samlede anlægssum som delydelser. For hver enkelt delydelse er der et loft på 7.456.500 kroner, men der kan godt være flere delydelser, som tilsammen udgør et større beløb, blot den samlede sum for delydelserne ikke overstiger 20 % af den samlede anlægssum. Igen kan man sikre sig, at disse entreprenører har interesse i at indgå i et samarbejde om at få løftet lokalt udsatte tætttere på arbejdsmarkedet.

04. Frivillige aftaler om at løfte socialt udsatte

Ved udbud efter udbudsloven (over 38.960.213 kroner) eller tilbudsloven har man tillige mulighed for at indskrive, at man forventer, at den vindende entreprenør deltager i et møde, hvor man diskuterer en efterfølgende frivillig aftale om brug af eksempelvis praktikanter. BL og Dansk Bygger, som anbefaler denne tilgang, har lavet en guide og kan dokumentere gode resultater.

Se mere her: <https://bl.dk/byggeri-energi-og-klima/praktikpladsindsats/>

05. Sociale klausuler om eksempelvis praktikanter

Ved udbud efter udbudsloven (over 38.960.213 kroner) eller tilbudsloven er der mulighed for at indskrive sociale klausuler om eksempelvis praktikpladser. Der kan dog ikke stilles krav om, at disse arbejdspladser skabes lokalt endsige i Danmark, idet man derved forskelsbehandler virksomheder. Det kan dog gøres nemt for entreprenørerne at vælge lokalt, idet man hjælper dem med at finde gode kandidater. I denne sammenhæng skal man også vælge, om man vil kræve, at entreprenørerne opretter nye praktikpladser i forbindelse med kontrakten, eller om der alene er et krav om, at de beskæftiger en vis andel praktikanter på opgaven. Den sidste model vil som oftest være at foretrække, idet den første model kan føre til korte praktikforløb, da virksomhederne ofte vil vente med at ansætte praktikanter, til de har fået en kontrakt med en social klausul, og efterfølgende vil fyre praktikanterne for igen at ansætte på en ny kontrakt. Dette begrænser dog de sociale klausulers muligheder i relation til at skabe lokal beskæftigelse.

06. Øremærkede udbud til socialøkonomiske virksomheder

Er der tale om udbud af tjenesteydelser af social karakter, er der mulighed for at øremærke udbud til socialøkonomiske virksomheder. Det kan bl.a. være den sociale del af modningsarbejdet, hvor de udsatte skal løftes og klargøres til arbejdsmarkedet. Det kan også være en del af de opgaver, som opstår rundt om og efter byggeopgaverne, såsom kantinedrift. Der skal altid sikres markedsmæssige vilkår, men der er kun krav om at udbyde disse kontrakter, når de overstiger 5.592.375 kroner. Der er en række underkrav til denne udbudsmulighed, som man skal være opmærksom på. Det vedrører bl.a. ledelses- og ejerskabskonstruktion.

* Ovenstående er en uforpligtende vejledning til at udbyde opgaver ud fra sociale og lokale hensyn. Vejledningen tager udgangspunkt i gældende lovgivning januar 2016. Ved udbud af alle former for opgaver bør man benytte sig af juridisk bistand for at sikre sig udbuddets lovlighed.

** Alle beløb er eksklusive moms.



OXAM
RENTAL

CASES

Dette kapitel præsenterer de syv cases fra Danmark, Sverige og Frankrig i deres helhed. Alle casene er forskellige i niveau og fokus.

I nogle cases er der fokus på community building og opbygning af fællesskab og ejerskab, samt hvad byggeprojekter kan gøre for individer og mindre gruppers personlige og faglige udvikling.

Andre cases fokuserer på, hvordan byggeprojekter i stor skala kan være med til at skaffe udsatte og arbejdsløse i job.

CASES

→ Kort fortalt

01. CASE

Folkets Park: Nørrebro, København

Den historiske Folkets Park på Indre Nørrebro i København blev i perioden 2013-2014 renoveret på baggrund af stigende utryghed i området. Det blev en renoveringsproces, hvor man involverede og lyttede til de lokale – også de hjemløse og de unge mænd, som blandt andre var kilder til utrygheden. Rådgivergruppen samlede repræsentanter fra de mange (til tider konfliktende) lokale grupper omkring udviklingen af parken, og da der endelig skulle bygges, var det blandt andet med hjælp fra områdets unge mænd, en skoleklasse fra den nærliggende skole samt fra 50-60 beboere, som troppede op til frivillige byggeworkshops.

Renoveringen og involveringen af de lokale blev således afgørende i forhold til at genskabe områdebeboernes oplevelse af tryghed og lyst til at bruge parken.

02. CASE

Enghave Minipark: Vesterbro, København

I forbindelse med metrobyggeriet på Enghave Plads i København blev de lokale øldrikkere smidt væk fra deres sædvanlige opholdssted. En projektgruppe gik i gang med at finde et nyt værested til øldrikkerne og inddrog dem ved hjælp af en nyudviklet metode i hele projektforløbet – fra designproces til opbygning og efterfølgende vedligeholdelse. Den tætte dialog med øldrikkerne samt med naboer og beboere skabte en god stemning og en oplevelse blandt de lokale af ejerskab og stolthed omkring projektet. I dag er Enghave Minipark, som det nye sted er døbt, et åndehul med grill og blomsterbede. Ikke kun for øldrikkerne, men også for andre brugere.

Projektet viser, hvordan øldrikkerne er superbrugere af det offentlige rum og med fordel kan inddrages i udviklingen af det. Forløbet omkring etableringen af Enghave Minipark er samtidig et eksempel på, at det kan lade sig gøre at mobilisere og engagere lokale kræfter på en måde, som motiverer til yderligere beskæftigelse.

03. CASE**Ung i Parken:** Nørrebro, København

Hans Tavsens Park på Nørrebro i København blev i midten af 1990'erne renoveret med hjælp fra unge kriminelle fra området. Igennem etårige forløb lærte de unge rødder gradvist, hvad det kræver at begå sig på en arbejdsplads, og i dag er størstedelen af dem fuldt ud integrerede på arbejdsmarkedet. Projektet viser betydningen af, at udsatte unge kan starte i trygge "begynder-læringsrum" og trinvist bygge på derfra. Samtidig er det historien om, hvordan man kan skabe en ny fortælling om en utryghedsskabende gruppe i lokalområdet og give dem nye, positive roller.

04. CASE**Fælles med perspektiv:** Aarhus

I Aarhus har fagforeningen 3F fundet en effektiv metode til at integrere udsatte unge i byggebranchen. Fællesskab med Perspektiv hedder projektet, som giver de unge mulighed for at komme i praktik i et byggesjak. 3F uddanner mentorer fra sjakkene, som møder de unge med åbne arme og en tålmodighed, de udsatte unge ikke oplever mange andre steder. Mentorerne hjælper de unge med at komme op om morgenen, instruerer dem fagligt på arbejdspladsen og hjælper dem om muligt med at finde uddannelse og læreplads. Jobcentret bidrager med en kontaktperson, som kompenserer entreprenøren for mentortimer, og sørger for, at de unge har det rigtige arbejdstøj på. Fællesskab med Perspektiv betyder, at de udsatte unge bliver del af et arbejdsfællesskab – til glæde og gavn for både byggebranchen, kommunen og de unge selv.

05. CASE**Bygga om Dialogen:** Malmø

I Malmø hyrer et privat boligselskab lokale arbejdsløse til at tage del i de job, der bliver skabt i forbindelse med omfattende renoveringer i en af det såkaldte Miljonprogrammets boliger. For eksempel inden for bygge- og anlæg, rengøring, administration o.l. Bygga om Dialogen, som indsatsen hedder, kan lade sig gøre, fordi kommunen har nedbrudt de forvaltningsmæssige siloer og etableret et nært samarbejde mellem beskæftigelses- og socialforvaltningen i boligområdet. Samtidig har kommunen skabt et incitament for bygherrerne til at investere i området. Bygga om Dialogen har vist sig at være "good business" for alle: Når flere går fra arbejdsløshed til beskæftigelse, stiger bankernes værdisætning af boligerne, ligesom der er mindre hærværk og fraflytning fra området.

06. CASE**Byg til Vækst: Fyn**

På Fyn er 10 kommuner, en række boligselskaber, uddannelsesinstitutioner, fagforeninger og byggebranchen gået sammen om et fælles mål: Den milliardstore investering i byggeprojekter i Odense og på Fyn de næste år skal skabe job til arbejdsløse fynboer og tilføre byggebranchen kvalificeret arbejdskraft. I Korsløkkeparken i Odense Kommune griber man opgaven an ved at screene egnede kandidater fra jobcenterets database. De arbejdsløse starter med en prøveperiode, hvor de prøver kræfter med forskellige typer byggeopgaver- og fag. Herefter har de mulighed for at komme i praktik og på sigt i lære i et byggefirma. På den måde løfter byggeprojekterne både byggefirmaerne, især de unge arbejdsløse og hele landsdelen.

07. CASE**Paris : Frankrig**

I Frankrig har sociale klausuler forandret byggebranchen og givet nyt liv til landets socialøkonomiske virksomheder. Hvis franske kommuner og boligforeninger vil have statsstøtte til byudvikling og renovering, skal de således samarbejde og skabe arbejdspladser for lokale udsatte. Nærmere bestemt skal 5 % af de job, der bliver skabt i forbindelse med bygge- og renoveringsopgaver, gå til beboere fra udsatte boligområder. Samarbejdet mellem kommuner og boligforeninger har blandt andet betydet et skærpet fokus på at modne de unge arbejdsløse personligt, socialt og fagligt, så de er arbejdspare, når et bygge- eller renoveringsprojekt går i gang.

CASEBESKRIVELSER

De syv cases, som vi nu vil præsentere, er alle eksempler på, hvordan danske og internationale byfornyelsesaktører har formået at udnytte bygge- og renoveringsprojekter i udsatte boligområder, så de også tjener et socialt formål.

Community building

De tre første cases handler om det, vi kalder community building og fokuserer på, hvordan byggeprojekter kan være en metode til at opbygge og understøtte fællesskaber i et boligområde.

Folkets Park er historien om en konfliktløsende inddragelsesproces, hvor rådgivergruppen indsamlede så meget viden om lokalområdet og de meget forskellige brugere, at de kunne punktere myter og misforståelser om fx bandetilknytning og salg af hash.

Casen om **Enghave Minipark** beskriver, hvordan dyb involvering af brugere i en byudviklingsproces, fra A til Z, er et effektivt redskab til at skabe ejerskab og ansvar for et byrum. Og så er det, ligesom **Ung i Parken** projektet, et eksempel på, hvordan en udsat gruppe i et lokalområde kan være medskabere af både en park og en ny fortælling om dem selv – fortællingen om, at de snarere er en ressource end et problem for området.

Ung i Parken er et eksempel på, hvordan renovering af lokale, grønne områder er en oplagt mulighed for, at socialt udsatte og langtidsledige kan snuse til arbejdslivet og "lære at gå på arbejde" under trygge omstændigheder.

Jobskabelse

De sidste fire cases drejer sig primært om, hvordan byggefaser kan være med til at løfte udsatte beboere socialt ved at integrere dem på arbejdsmarkedet.

I beskrivelsen af **Fællesskab med Perspektiv** fra Aarhus kan man læse om, hvordan fagforeningen hjælper udsatte unge mænd til fx at skifte bandemiljø ud med byggesjak.

Bygga om Dialogen fra Malmø er et eksempel på, hvorfor det er "good business" for både bygherrer og kommune at ansætte lokale beboere i et udsat boligområde inden for alt fra rengøring, renovation og administration til energirenovering og etablering af nye boliger.

Byg til Vækst på Fyn er et tværsektorielt initiativ, der arbejder på, at en milliardinvestering i byggeprojekter i Odense og på hele Fyn skal bane vejen for, at arbejdsløse uddanner sig til og tager job i bygge- og anlægsbranchen, hvor der er efterspørgsel på kvalificeret arbejdskraft.

Casen fra **Paris** beskriver, hvordan sociale klausuler i bygge- og renoveringsprojekter, som har modtaget støtte fra staten, betyder, at 5 % af de job, der bliver skabt, skal øremærkes til udsatte beboere, tidligere kriminelle og langtidsledige.

UDVIKLING AF FOLKETS PARK

ÅRSTAL: 2013-2014
STED: NØRREBRO/KØBENHAVN, DANMARK

Den historiske Folkets Park på Nørrebro i København blev i perioden 2013-2014 ikke bare udviklet fysisk. Omdannelsen af parken betød også en mental forandring for områdets beboere, med fokus på konfliktløsning, ejerskab og jobskabelse. Den før så slidte, mørke og utrygge park genopstod som folkepark.



VOLD OG UTRYGHED

I forsommeren 2012 blev fire unge overfaldet i deres bil på Griffenfeldsgade ved Folkets Park af en større gruppe unge fra Indre Nørrebro. Ofrene, som var på vej til koncert i Forum, blev hevet ud af deres bil og tævet og knivstukket, fordi gerningsmændene fejlagtigt troede, at koncertgæsterne kom fra den rivaliserende bande AK81.

Det brutale overfald ryddede forsider landet over, og når bandekrigen skulle illustreres i medierne, var det med billeder af Folkets Park. Parken var, forstod man, gledet såvel folket som myndighederne af hænde. Københavns Kommune udarbejdede derfor få måneder senere en tryghedsplan for Indre Nørrebro som politisk svar på og strategi til, hvordan Københavns Kommune kunne håndtere bande-

kriminaliteten og skabe tryghed i området. De første synlige konsekvenser af tryghedsplanen var en periodevis massiv tilstedeværelse af Københavns Politi, som sagde: "Nu har vi styr på det".

Det næste punkt i tryghedsplanen var at lave parken om. Københavns Kommune havde egentlig renoveret Folkets Park i 2008 for knap 12,4 millioner kroner, men denne udgave af parken formåede aldrig at tiltrække flere gæster trods en millioninvestering i bl.a. en massiv stålbro. Tværtimod blev parken gradvist mørkere og mere bar, og det var i perioder mest afrikanske hjemløse og grupper af unge mænd, der benyttede parken. Til sidst herskede der nærmest en western-agtig stemning i parken: rå, maskulint, vindblæst og mennesketomt.

Folkets Park skulle have sit andet ansigtsløft på få år, og renoveringen af parken skulle denne gang foregå i nært samarbejde med områdets beboere. Trygheden skulle genskabes igennem ejerskab. Den gamle, aktivistiske park, der opstod i de glade saneringsdage i 1970'erne, og som de næste 40 år blev både et symbol og en arena for kampe mellem lokale beboergrupper på den ene side og skiftende borgmestre i Borgerrepræsentationen på den anden, skulle nu tilbage til folket.

INDFLYDELSE OG EJERSKAB

Venstrefløjaktivister, unge mænd, øldrikkere, hjemløse afrikanere og romaer, en hashsælger, queers og børnefamilier. Få steder kunne byde på så mangfoldig og outreret en brugergruppe som Folkets Park på Nørrebro. Spørgsmålet var, hvordan en borgerinddragelsesproces med så mange og så forskellige brugere på ny kunne skabe glæde, ejerskab og tryghed omkring en park, der efterhånden kun blev brugt af dem, der ikke havde andre steder at gå hen?

Første skridt var at tale med parkens brugere. Én efter én eller i små grupper og med tolk om nødvendigt. Få dem til at tale om dét, som de er eksperter i, nemlig lokalområdet og livet i parken, parkens kvaliteter og udfordringer.

Rådgiverteamet mødte i alt 175 i borgere i løbet af borgerinddragelsesprocessen og fortæller her om ansvarsfordelingen mellem rådgivere og borgere i en borgerinddragelsesdrevet byfornyelsesproces: "Metoden var at møde op uforberedt og uden nogen idéer eller skitser, fordi vi ville have borgerne, brugerne og omverdenen i spil. Formålet med samtalerne var at analysere parken i dybden med henblik på at udvikle de sider af den, der ikke fungerede. Og hvem kan analysere parken bedre, end de borgere, brugere, professionelle og erhvervsdrivende, som dagligt benytter sig af parken?"

INFO

Udviklingen af Folkets Park er bestilt af Københavns Kommune. Rådgiverteam bestod af Kenneth Balfelt Team, som havde det primære ansvar for borgerinddragelsesprocessen samt Spektrum Arkitekter med det arkitektoniske ansvar. Selve byggeopgaven blev løst af byggefirmaerne Logik & Co. og Stenbroens Træpleje.





Bro-ombygnings-workshop med elever fra Blågårdsskolen, parkour-udøvere, Folkets Hus' sportsrum, Spektrum Arkitekter og kommunens projektleder.

Tilgangen var en metode, der for det første havde til hensigt at facilitere lokalområdets viden. For det andet var det en måde at markere rollefordelingen mellem beboere og rådgiverteam (Kenneth Balfelt Team og Spektrum Arkitekter) på: Borgerne bidrog med deres analyse og behov for udviklingen af Folkets Park samt med indsigt i områdets sociale situation brugerne imellem. Rådgiverteamets rolle var så at oversætte disse behov til fysiske og sociale løsninger.

Først da lokalområdet var blevet præsenteret for og havde givet feedback på rådgivergruppens opsamlende analyse af Folkets Parks, påbegyndte Spektrum Arkitekter tegnearbejdet. Rådgiverteamet præsenterede og diskuterede løbende tegningerne med en udvalgt skare af nøglepersoner fra området.

De mange møder og den gradvise udviklingsproces betød at parken nærmest tegnede sig selv. Sidste møde mellem rådgiverteam og nøglepersoner i følgegruppe sluttede før tid – alle var enige om tegninger, valg og fravalg.

SLADDERTANTER SKABER TRYGHED

Når man er i kontakt med noget nær en hel bydel, så er der selvsagt en del information fra samtalerne, der ikke figurerer i de tegninger, som arkitekterne udarbejder. Undervejs i samtalerne fik rådgiverteamet indblik i og adgang til historier og myter om områdets forskellige borgergrupper. Resultatet var et indgående indblik i parkens hierarki, hvem der er venner, hvem andre er bange for, indblik i hvad nogen gør, som andre oplever som utrygheds-skabende, og indblik i at nogen tror andre gør noget,

“ Vi havde arbejdet så tæt sammen med lokalområdet og afholdt så mange møder, at parken nærmest tegnede sig selv. Sidste møde kunne vi tilmed slutte en halv time før tid. Vi havde diskuteret tingene så godt igennem, at alle var blevet enige.

RÅDGIVERTEAMET



Tidligere holdt børn og unge sig væk fra Folkets Park på Nørrebro. Den var kedelig og utryg. Nu har de selv været med til at skabe den på ny.



Rådgiverne lavede to bænkeworkshops og prototypeforløb med beboere, for at teste mobile og flerfunktionelle møbler.

de i virkeligheden ikke gør, hvorfor det måske er spild af tid at bruge kræfter på at være utryg eller bange.

Et eksempel på dette er pusherne og hashsalget i Folkets Park. Eller rettere: hashpusheren. I ental. Når rådgiverteamet mødte beboere i området, var det især "pusherne" og "narkosalget" i Folkets Park, som gjorde dem utrygge. Folkets Park var simpelt hen bandeterritorium, forstod man, en decideret no-go-zone.

Rådgiverteamet kunne dog, bl.a. på baggrund af Københavns Politis information, fortælle en noget anden historie: Der er kun én hashpusher i Folkets Park, og han omsætter for forbavsende få penge.

De andre mænd, der hænger ud i parken eller omkring det nærliggende Folkets Hus, er ikke alle bandemedlemmer. En er bagerlærling, en anden er elitesportsudøver, en tredje er arbejdsløs, en fjerde er arbejdsmand og andre igen er studerende, aktivister i Folkets Hus osv. Og de er der sådan set mest for at være sammen med hinanden, fortæller rådgiverteamet:

"Vi opdagede, at der var enormt mange myter og fejl-information i området, især omkring de unge mænd i parken. På den måde blev borgerinddragelsesprocessen lige så meget en konfliktløsningsproces og et forløb, hvor vi kunne punktere en del myter, når vi holdt små og store møder. Vi løb med sladder – på den gode måde". Udover de direkte møder benyttede rådgiverteamet sig også aktivt af lokalavisen og sociale medier med henblik på at nuancere og præcisere "tingenes tilstand" i parken.

SAMSKABELSE I BYGGEPROCESSEN

Da der endelig skulle bygges i Folkets Park, var det også med borgerhænder. "Den mest effektive måde at skabe ejerskabsfølelse til noget på er, hvis man selv har haft det mellem hænderne", fortæller rådgiverteamet. Allerede i inddragelsesprocessen var der afholdt byggeworkshops, hvor rådgiverteamet og borgere i fællesskab byggede og malede en række borde-bænke-sæt og træmøbler (se billeder).

En ny bro blev genstand for en af de mere markante ændringer i den nye Folkets Park. Eller rettere: Den forhenværende bro blev pillet fra hinanden og afmonteret, så der til sidst kun stod fundament og

stolper tilbage. Dét, der før udgjorde en abstrakt og klodset bro, blev til et aktivitetsmøbel for børn og voksne med henblik på at invitere til leg, ophold og kreativitet. Samtidig var tilblivelsesprocessen med til at gøre parken mere farverig. Kunstneren Frederik L. Hesseldahl inviterede børn fra Blågårdsskolens 7. klasse med til at dekorere stolperne med flotte farver og dyrefigurer. "Vi gør det, for at man skal føle sig tryk i området", sagde en af de unge. Det tungere og mere krævende arbejde blev primært udført af de lokale byggefirmaer Logik og CO. og Stenbroens Træpleje. Også de gjorde noget andet, end man "normalt" gør i byggeprocesser.

For det første ansatte Logik og Co. to lokale unge til byggeopgaven for "at give dem en ny start". Den ene fuldførte forløbet og blev sidenhen ansat hos Logik og Co., mens den anden blev hjulpet videre til at starte på en kokkeuddannelse. For det andet inviterede de en søndag i september beboerne med til at rulle 800 kvadratmeter græs ud i parken, ligesom der blev plantet blomsterløg. 80 fra lokalområdet – i alle aldre – deltog.

Balder Johansen, daglig leder af Logik & Co. får her det afsluttende ord om projektet: "Det er ikke en helt ny park, der står færdig, men en væsentlig forbedring og nyudvikling af parken, som vi i fællesskab har udført med stor respekt for 40 års historie og med tæt inddragelse af lokale brugere, parkens naboer og Nørrebro borgere".





ENGHAVE MINIPARK

ÅRSTAL: 2010-2012
STED: VESTERBRO/KØBENHAVN, DANMARK

Da øldrikkerne fra Enghave Plads på Vesterbro i København blev involveret i etableringen af Enghave Minipark, blev det et forløb, der vendte op og ned på titler som “brugere” og “eksperter”. Det blev et projekt, hvor øldrikkerne tog så stort ejerskab over det nye byrum, at de nærmest har overflødiggjort kommunens vedligeholdelsespligt.



SITUATIONEN

Enghave Plads. Findes der mon steder i Danmark, hvor så forskellige mennesker har befundet sig så fredeligt side om side? På nær det (for lokalområdet) ikoniske kastanjetræ mod øst var indretningen af den nu hedengangne plads egentlig ikke decideret spektakulær. Pladsen var funktionelt opdelt i forskellige zoner med blandt andet skatebane, legeplads, byhave og boldbane. Pladsens hjerte, et springvand,

var omkranset af lange træbænke placeret på et underlag af smukke chaussésten. Bag bænkene var der desuden høje træer, som effektivt afskærmede for Istedgades og Enghavevejs trafik.

Brugersammensætningen på Enghave Plads var til gengæld ikke bare enestående, men også nærmest grotesk harmonisk. Pladsen dannede ramme om en sand kakofoni af mennesketyper: børn på lege-

INFO

Genhusningen af øldrikkerne fra Enghave Plads til Enghave Minipark foregik i perioden 2010-2011. Projektansvarlig var Kenneth Balfelt Team i samarbejde med Spektrum Arkitekter, arkitekt Charlotte Vad samt Vesterbro Lokaludvalg.

Øldrikkerne var aktive, fra projektets idé opstod, til det sidste søm var slået i, og åbningsfestbajeren kunne knappes op.

pladsen, skatere, hattedamer, mødregrupper, hipstere, øldrikkere, hundeluftere, havefolk og alle de andre vesterbroere – alle dem, man ikke lige sådan sætter på formel.

I år 2010 blev harmonien dog brudt. Nu skulle der bygges metro. For langt de fleste byrumsbrugere er byggeperioder irriterende, men til at leve med. For de 30 øldrikkere og venner fra pladsen var det en potentiel katastrofe. Man kan forringe øldrikkernes opholdsbetingelser, man kan fjerne deres bænke, men byen forlader de aldrig. Og hvorfor skulle de det? I stedet opstod idéen om at genhuse øldrikkerne.

SUPERBRUGERNE

Mange forbinder borgerinddragelse i byudvikling med et borgermøde en tirsdag aften på det lokale bibliotek, ledsaget af kaffe, pastelfarvede post-its og fremlæggelse af planer, der dybest set allerede er færdige.

I genhusningen af øldrikkerne fra Enghave Plads til Enghave Minipark var brugerne aktive medskabere fra start til slut. Eller sagt på arkitektsprog: Øldrikkerne var og er aktive i idéfasen, i projekteringsfasen, i byggefasen og i driften. De projektansvarlige fortæller: "Det handler om at kvalificere brugerne til at deltage og kvalificere projektet, og det kan man ikke gøre på halvanden times møde, når det er et kompliceret projekt. Vi afholdt mange møder og informerede løbende brugerne om processen og beslutninger. Det er vigtigt at være åben om alle forhold og aldrig undervurdere brugernes evne til at definere egne behov, analysere deres egen situationen, prioritere og tage svære beslutninger".

Første gang brugerne blev inddraget var på en gåtur rundt i området, kort tid efter at den oprindelige Enghave Plads var skærmet af med metrohegn. Sammen med Kenneth A. Balfelt, Vesterbro Lokaludvalg og en repræsentant fra Københavns Kommune var de på udkig efter et nyt område, hvor de kunne holde til. Valget faldt på den tidligere hundelufterpark langs Enghavevej, en af de få overlevende grønne pletter efter metrobyggeriets indtog.

Næste gang projektgruppen mødtes med brugerne, var det under kastanjetræet, hvor de samledes omkring en bærbar computer spækket med hundredvis af farvestrålende billeder. Billeder af parkinteriør (bænke, borde, toiletter) i forskellige stilarter og billeder af forskellige kunstneriske og æstetiske udtryk.

Formålet var at afklare, hvordan de skulle bruge den beskedne sum penge, som Vesterbro Lokaludvalg og Statens Kunstråds Billedkunstudvalg havde bevilget til projektet. Hvad skulle det nye sted rumme, og hvordan skulle det se ud?

“ Du finder ikke en arkitekt eller antropolog med 20 års erfaring, der når de her gutters byrumsekspertise til sokkeholderne. Øldrikkerne er ikke bare brugere af det offentlige rum. De er superbrugere.

DE PROJEKTANSVARLIGE



”Massivt og stærkt træ, der kan holde til noget, og masser af natur. Drop alt det, der udstråler ’kunstnerisk lort’, det bliver smadret på nul komma fem”, var nogle af kommentarerne fra brugerne.

Borgermøde, hvor også tre af øldrikkene deltog, så der blev talt *med* dem – ikke *om* dem.



Under mødet skete der også noget andet. Brugerne trådte i karakter som eksperter. Eksperter omkring deres egen situation, opholdssted og behov. De projektansvarlige fortæller: ”De opdagede, at de her øldrikkere, som mange ikke regner for meget, i virkeligheden var de egentlige eksperter. De bruger byen den halve dag, hver dag, hele ugen og hele året. Du finder ikke en arkitekt eller antropolog med 20 års erfaring, der når de her gutters byrumsekspertise til sokkeholderne. Øldrikkene er ikke bare brugere af det offentlige rum. De er superbrugere”.

Et borgermøde blev det også til. Alle på Vesterbro var inviteret via lokalpressen. Formålet med mødet var at

præsentere projektets målsætning og de indledende idéer og skitser. Alt sammen halvfærdigt og modulerbart med henblik på, at nye aktører og idéer kunne integreres i processen. Der kom cirka 30 personer inklusive et par skeptiske hundeejere og havedamer fra det tilstødende lokale initiativ Den Økologiske Byhave. Øldrikkene var der selvfølgelig også.

Mødet forløb dramatisk. Hundeejerne var skeptiske over for de nye bosættere, haveejerne, der er naboer til øldrikkene, var bekymrede for de manglende toiletforhold. En øldrikker råbte og skreg og både skred og kom undskyldende tilbage igen. Men der var også forsoning.



Jonas og Bornholmeren bygger blomsterbed på eget initiativ.

”Vi er jo på Vesterbo, her er plads til alle, så selvfølgelig finder vi ud af det”, konkluderede en af hundeejerne efter en lille time.

Resultatet var, at hundelufterstriben kunne omdannes til Enghave Minipark, inklusive pissoir, så den nye park ikke bare skulle være for øldrikkere, men for alle vesterbroere – også dem med hunde.

Men måske vigtigere: Borgermødet blev et forum, hvor brugergrupper, der normalt ikke snakker sammen, mødtes. Potentielle konflikter blev afmonteret, fordi der blev snakket *med* øldrikkere, ikke bare *om* dem.

MEDBYGGERE

Spektrum Arkitekter oversatte inputs fra borger- og brugerinddragelsen til tegninger, som løbende blev kvalificeret af øldrikkere. Det var som et spil pingpong mellem to eksperter. Lokalkendskabet på den ene side, arkitekturfagligheden på den anden.

Et eksempel: Skal bænken vende mod eller væk fra Enghavevej, så ”det ikke føles som en zoologisk have”? Skabes der mest privathed ved at vende bænken eller ved hjælp af beplantning?

Efter fire-fem tegne-diskutere-kvalificere-sessioner mellem arkitekter og øldrikkere var tegningerne færdige. Nu skulle spaden i jorden.

Ligesom i resten af processen blev byggefasen udført kollektivt. Øldrikkere, arkitekter, kunstnere og studerende stod skulder ved skulder og hakkede is i stykker en frostkold eftermiddag i november for at grave huller til betonklodserne, som udgør fundamentet for den 45 meter lange bænk. Bænken er i øvrigt en af de længste i kongeriget med ryglæn, som i både symbolsk og håndgribelig forstand signalerer, at her er der plads til alle.

Byggefasen blev de glemte evners genkomst. En af øldrikkere, der tidligere havde arbejdet som brolægger, men ikke havde arbejdet i 23 år, deltog i at skabe et kunstnerisk sten- og stiunderlag. En anden bruger udskar pergolabjælkerne i vikingestil. Om sommeren plantede de paradisæbletræer og syrenbuske samt klematis og kaprifolier op ad pergolaen. Pissoiret blev udsmykket med genbrugs-træ fra gamle bænke, og et skilt blev designet med påskriften ”Bar”. Kort fortalt, der er ikke en bolt, en skrue, en malerpensel i Enghave Minipark, som øldrikkere ikke selv har haft i hænderne.

EJERSKAB

Enghave Minipark er i dag en af Københavns reneste parker, og øldrikkene passer og plejer den hver dag.

I en kommentar til Aarhus Lokavis forklarer Thomas Egholm fra Vesterbro Lokaludvalg, hvordan medbyggerprocessen var med til at styrke øldrikkernes ejerskab og ansvarlighed over for deres nye åndehul: "Vi har rigtig gode erfaringer med Enghave Minipark, for det er lykkedes os at inddrage nogle borgere, som det ellers er vanskeligt at inddrage. Brugerne var med til at udvikle og bygge stedet, og i dag er det dem, som driver det. Kommunen henter affaldet, men brugerne står selv for den daglige rengøring"¹.

Med Enghave Minipark lykkedes det via massiv involvering og samskabelse at bygge en ny park for området og for øldrikkene. Og samtidig er der blevet skabt en ny fortælling. Billedet af den selvdestruktive øldrikker på bænken, som gør livet surt for såvel sig selv som for lokalområdet, har vist sig at være misvisende. Miniparken og brugerne har snart

fem-års jubilæum, og de drikker stadig litervis af øl hver dag, men processen har vist, hvor produktive og ressourcerfulde mennesker på samfundets bund kan være, hvis man tager dem og deres evner seriøst.

Alligevel er de projektansvarlige ikke helt tilfredse: "Vi så, hvad selvproduktion kan gøre ved en gruppe, der normalt ikke har lyst til at arbejde. Vi så, hvad det betyder at bygge noget til sig selv og til sine naboer i sit lokalområde. Projektet tændte virkelig en gnist i mange af øldrikkene, som nød at bruge deres hænder og evner. Og vi kunne have brugt den erfaring, de fik, og deres selvværdsløft til noget mere, hvis vi havde stået klar med et nyt projekt. Et, som stadig var i en tryk ramme, men som lige løftede overliggeren lidt. Eller endnu bedre: Hvis vi i samfundet havde job, som denne type mennesker kunne udfylde".

¹ Kilde: <http://aarhus.lokalavisen.dk/erfaringer-fra-enghave-plads/Lokale-nyheder/20150212/artikler/702129979/1449>



Brugere og projektteamet byggede i minus 10 graders kulde. Fra venstre: Simon, Mama, Bente, Kenneth og Johnny



UNG I PARKEN

ÅRSTAL: 1994-1996
STED: NØRREBRO/KØBENHAVN, DANMARK

På kanten af samfundet, men i hvidt Kansas-arbejdstøj og med jord under neglene. For de unge rødder fra grupperingen BGP (Blågåards Plads) var Ung i Parken ikke bare et trygt fællesskab i egen baghave. Det var også de første spæde skridt væk fra gaden og ind på arbejdsmarkedet.



ET RÅT MILJØ OG EN SMADRET PARK

Det er nok de færreste, der forbinder navnet Hans Tavsens med en gejstlig fra Ribe, danmarkshistoriens måske vigtigste reformator. I stedet tænker de fleste nok på det folkekære grønne åndehul klemmt inde mellem Rantzausgade og Jagtvej på Indre Nørrebro i København. I midten af 1990'erne udspillede der sig imidlertid en historie i parken, som ikke må gå i glemmebogen.

Hans Tavsens Park var dengang ikke den skønne park, den er i dag. Langt fra. Der var hverken småbørnslegeplads, boldspilsområde eller aktivitetsområde med klatrevæg for de unge, som der er i dag. De store elmetræer havde elmesyge og lå for døden, og parken havde dårlige toiletforhold, hvorfor "mange vælger at besøge i busketterne omkring parkens midterparti", som det fremgår af Stadsingeniørens direktorat fra 1994¹.

¹ Kilde: <http://www2.blst.dk/nfr/03993.00.pdf>

Parken var ikke det eneste, der var råt i lokalområdet. En spraglet gruppe unge mænd var op igennem 1980'erne og 1990'erne konstant i karambolage med grønjakker, rockertyper og politi. De kaldte sig BGP efter deres daglige hænge ud-sted, Blågård's Plads. Mange af dem balancerede på kanten af samfundet. De begik småkriminalitet og var godt på vej ind i en uheldig løbebane. Og for dem, der var ældre end 18 år, var klub- og fritidstilbud et lukket land.

Sami El Shimy, der i dag er pædagog og leder af gadeplansenheden Københavnerteamet, var dengang en af rødderne. Ifølge Sami var de unge mænd børn af både etniske danskere og af immigrantforældre fra hele verden. Dét, de først og fremmest havde til fælles, var, at de var født i samme område, og at de hverken var i job eller under uddannelse: "Vi kom fra familier, hvor man ikke havde råd til smart tøj eller lomme penge, vi havde ikke de samme goder, som andre unge fra vores generation havde. Man kan sige, vi kæmpede for at få de samme goder som vores jævnaldrende, vi stjal for at komme på niveau".

“ Kunne vi prøve at give dem noget fornuftig beskæftigelse, kunne vi prøve at vænne dem til at komme på arbejde?

JESPER LANGEBAEK

Institutionsleder medborgerhuset Blågården
(på det tidspunkt)

UNG I PARKEN

Jesper Langebæk var på dette tidspunkt institutionsleder i medborgerhuset Blågården og aktiv i Blågårdskontakten, en slags forløber til det nuværende SSP-arbejde med fokus på kriminalpræventive og miljø- og samfundsforbedrende aktiviteter.

Jesper Langebæk kendte udmærket drengene fra BGP. "Unge mænd med overdrevent ejerskab", kalder han dem med henvisning til deres ekstreme synlighed i området og til tider "normoverskridende adfærd", som gjorde naboer og forbipasserende utrygge.

I forbindelse med at Hans Tavsens Park skulle renoveres, tænkte Jesper Langebæk, hvorfor så ikke få det bedste ud af de unge mænds "overdrevene ejerskab" til gavn for bydelen?

KENNETH HANSEN

Kenneth Hansen, i dag 41 år, nedriver og arbejdsmand i Logik og Co., var en af de centrale deltagere i Ung i Parken i midten af 1990'erne. Kenneth var med i to år. Det første år var han en del af gruppen, og det næste år blev han en slags byggeleder for gruppen, fordi hans hænder "var skruet godt på".

"Projektet skulle ikke redde nogens liv. Det var et projekt, man lavede sammen med sine venner, i sit lokalområde, og en måde at snuse til og lære forskellige ting på", fortæller Kenneth, som igennem projektforløbet afprøvede forskellige håndværk, fik kørekort til bil og truck, kurser i stilladsopsætning, førstehjælpskursus og meget andet.

For Kenneth blev Ung i Parken startskuddet på en udvikling, der betød, at han forlod den rodløse og lettere kriminelle tilværelse på Blågård's Plads for at blive nedriver og arbejdsmand i byggefirmaet Logik og Co.

Renoveringen af Hans Tavsens Park blev således ikke bare et renoveringsprojekt, det blev også et beskæftigelsesprojekt målrettet de kriminelle rødder fra BGP.

Ung i Parken var hermed født – og blev et byggeprojekt med et socialt sigte. Et byggeprojekt, der skulle være med til at styrke de unges integration i lokalsamfundet og forbedre deres fremtidsmuligheder i forhold til job og uddannelse. Projektet skulle give de unge mulighed for at gennemgå en personlig og social udvikling, der "skulle gøre dem bedre i stand til at handle fornuftigt i samfundet, samt sætte sig nogle realistiske mål og føre dem ud i livet" ².

² "Evalueringsrapport projekt Ung i Parken" af Marie Louise Jørgensen

KØBENHAVNS KOMMUNE OM RENOVERINGEN AF HANS TAVSENS PARK:

”Efter renoveringen var parken blevet en smuk helhed. Lege- og aktivitetsområderne fremstod som nye, og i det centrale areal var der anlagt plæner til brug for solbadning og arrangementer, lagt tusinder af forårsløg, plantet roser og blomstrende træer samt skabt et opholdsareal ved springvandet. Hække og hegn var fjernet for at skabe større trykthed, samtidig med at det stadig var muligt at finde små siddekroge. Parken tiltrak nu igen mange mennesker, og den er i dag ikke mindst til stor fornøjelse for lokalområdets børn, som bruger boldbanerne både i fritiden og i forbindelse med skolernes idrætstimer”.

Kilde: http://kk.sites.itera.dk/apps/kk_pub2/pdf/439_Hans%20Tavsens%20Park.pdf

Ung i Parken varede i to år, og hvert år bestod gruppen af 12-14 deltagere med såvel etnisk dansk som indvandrerbaggrund i alderen 18-27 år. Alle havde kriminel baggrund, og ingen havde højere uddannelse end 9. klasse. De få, der tidligere havde forsøgt sig på erhvervsskoler, var droppet ud inden for et halvt år.

En bevilling fra socialforvaltningen gjorde det muligt at udbetale de unge løn, cirka 15.000 kr. om måneden, som var en betragtelig ”lønforhøjelse” sammenlignet med datidens kontanthjælpssats.

Projektet fik to ledende skikkelser. Sami, som på dette tidspunkt var 23 år, blev en slags organisatorisk leder og de unge mænds repræsentant i samarbejdet med Københavns Kommune. ”Når der var noget med kommunen, tog man Sami med”, som en af deltagerne fortæller.

Brian Tscherning Johansen, murer og tidligere Nørrebro-rod, blev gruppens daglige byggeleder.

“ Så fik vi jo pludselig ros af folk, der takkede os og lærte os og vores navne at kende. Nu var vi ikke bare kendt som ballademagerne.

KENNETH HANSEN

Nedriver og arbejdsmand i Logik og Co.

BYGGEPLADSEN

”Arbejdsdagen startede typisk klokken 8 i skurvognen. Tscherning fik en øl, og drengene røg en joint”, fortæller Kenneth Hansen, der i to år var engageret i projektet og i dag arbejder som nedriver og arbejdsmand i byggefirmaet Logik og Co.

Det første år i Ung i Parken arbejdede Kenneth på lige fod med de andre mænd, det andet år fik han rollen som en slags sjakbajs i gruppen med ansvar for at lære fra sig. Kenneth var også med til at udvælge, hvilke unge der skulle være med i projektet.

Hver morgen samlede Tscherning gutterne om nogle tegninger og instruerede dem i, hvad dagens projekt gik ud på. Opgaverne var oftest relativt simple: De fjernede planter og buskads, fældede træer, tog del i gravearbejdet, nedrivning af bunker etc. Arbejde, som ikke var så avanceret, at Vej & Park skulle klare det med maskiner.

Gutterne planlagde, designede og byggede desuden selv en mountainbikebane. I praksis viste det sig dog, at meget få ejede eller havde råd til en mountainbike, hvorfor banen aldrig blev den store succes, men det er en helt anden historie. Ifølge Kenneth var gruppen helt klart mest arbejdsomme, når arbejdet havde karakter af kreativt byggearbejde, som det var tilfældet med mountainbikebanen: ”Der skete mest, når der blev bygget. Det var det sjoveste. Når vi ikke lavede noget, var det, fordi der ikke var noget at lave, eller fordi vi ikke gad. Ud af fem mulige arbejdsdage, var vi vel effektive i to”.

FRA PROBLEM TIL RESSOURCE

Ung i Parken skal ikke huskes for arbejdsgruppens effektivitet. Projektets styrke lå i stedet i den udvikling, som deltagerne gennemgik undervejs i projektet. Kenneth fortæller, at de ”voksede som mennesker”, når de var i arbejdstøj med Ung i Parken-logo på og byggede et legehus til områdets børn: ”Så fik vi jo pludselig ros af folk, der takkede os og lærte os og vores navne at kende. Nu var vi ikke bare kendt som ballademagerne”.

Ung i Parken havde karakter af "beskyttet værksted", hvor alle de involverede kendte hinanden, og ingen før rigtig havde prøvet at arbejde.

Hans Tavsens Park var deres baghave, deres hjemmebane, og her tabte de ikke ansigt, hvis der var noget, de ikke kunne finde ud af. Tværtimod var det netop dét, at de arbejdede sammen som en sammentømret gruppe, der gav forløbet mening: "Vi gjorde det i sameksistens. Vi fandt jo ud af, at vi var afhængige af hinanden. Vi var et hold".

Arbejdet og især "uniformerne" var med til at udskifte den destruktive, maskuline attitude, som de unge udstrålede på Blågård's Plads, med en produktiv og konstruktiv identitet. For dem selv og for området. De troede, det var dem, der snød systemet, men set i et større perspektiv lærte de i virkeligheden at gå på arbejde og at samarbejde. Sami fortæller: "I starten tænkte vi alle sammen: 'Ha, vi suger bare kommunens kasse', men når man tænker tilbage skete der jo gradvist et skift. Vi begyndte lige så stille at opdatere en ny verden, vi blev voksne".

En evaluering af projektet foretaget i år 2000 bekræfter Samis tese. De blev i den grad voksne. Flere

havde fået "ryddet op i nogle af de problemfyldte områder", ifølge evalueringen, de havde fx fået en sikrere boligsituation, en stærkere økonomi og et forbedret forhold til deres familie. Flere unge tæmmede også deres hashmisbrug.

Med enkelte undtagelser faldt deltagerne kriminallitet betydeligt.

Det var ikke kun de bløde ting, som deltagerne i Ung i Parken kunne skrive på cv'et. Undervejs i forløbet åbnede der sig udviklingsmuligheder, som Kenneth, Sami og de andre mænd var gode til at udnytte. Murerarbejdskursus, kursus i stillads, førstehjælpskursus og truckkørekort, kursus i fliselægning, traktorkørsel, arbejdstegning og meget mere.

Alt sammen erfaring, der opkvalificerede dem til andet arbejde. 12 ud af 14 deltagere kom, ifølge Bydelsadministrationen, i arbejde eller under uddannelse efter Ung i Parken i det ene af de år projektet forløb.³

³ Kriminalprævention og integration på Indre Nørrebro, December 2001, Claus B. Olsen og Henning Hansen





FÆLLESSKAB MED PERSPEKTIV

ÅRSTAL: 2010-2015
STED: AARHUS, DANMARK

Fagforeningen 3F og lokale byggesjak i Aarhus hjælper udsatte unge med at få uddannelse og arbejde i byggebranchen. Med et kærligt skub og en stor portion opbakning fra en mentor prøver de unge kræfter med arbejdet på en byggeplads. Og det giver mening. Ikke bare for mange af de unge, der bliver en del af et konkret arbejdsfællesskab, men også på de lokale byggepladser, som mangler kvalificeret arbejdskraft.



SITUATIONEN

Spørger man en fagforeningsmand, hvad der er grundstenen for et godt liv, så er det et arbejde.

John Liebach er projektleder og fagforeningen 3Fs repræsentant i projektet Fællesskab med Perspektiv. Et projekt, der arbejder for at give udsatte unge på kanten af samfundet en vej til beskæftigelse. Det er en vej, som er brolagt med otte ugers virksomheds-

praktik hos et betonsjak, hvor de via en mentor bliver introduceret for arbejdslivet på en byggeplads. De unge kommer i praktik i sjakket via en aftale mellem sjakket, fagforeningen og beskæftigelsesforvaltningen i Aarhus Kommune. Som led i praktikforløbet får de unge arbejdstøj og mentorstøtte undervejs. Organiseringen går helt uden om bygherren, som ikke behøver at forholde sig til de konkrete praktikansættelser og ingen udgifter har i forbindelse med aftalen.

INFO

En bevilling fra Det Lokale Beskæftigelsesråd (LBR) gjorde det muligt at komme i gang med projektet, der i dag fortsat er støttet af beskæftigelsesforvaltningen under Aarhus Kommune. Projektet er ført videre under navnet "Kom I Gang" (KIG) hos LO Aarhus, hvor det er udvidet til at omfatte en række andre brancher.

De unge starter derved i en slags "før-i-lære", hvor de får en smagsprøve på, hvad det fx vil sige at være betonarbejder og være en del af et byggesjak. "Det vigtigste er at se muligheder og perspektiv i de unge", fortæller John Liebach, som også forklarer, hvordan mange unge, når han møder dem første gang, sidder fast i en ukonstruktiv offerrolle. Til gengæld møder John dem med åbne arme og støtte: "Jeg bliver ikke sur, hvis de ikke overholder aftaler. Det har de oplevet så rigeligt".

IDENTITET OG SELVTILLID PÅ BYGGEPLADSEN

Mange af de unge har aldrig haft et arbejde, og flere er nervøse for, om de overhovedet kan holde til det. For at forberede dem på den nye verden tager John Liebach de unge med ud på besøg på en byggeplads, hvor de bliver introduceret for deres mentor. For en stor del af de unge er det første gang, de sætter fod

på en byggeplads, og det kan være meget overvældende. Derfor indledes forløbet altid med en snak, hvor mentoren mærker efter, hvor meget ansvar den unge kan påtage sig, og hvilket arbejde der passer til ham/hende.

De nye unge skal ligne de andre på byggepladsen, og det er bestemt ikke ligegyldigt, hvordan de ser ud. Sjakbajs og mentor Lars Knudsen fortæller: "Vi arbejder på, at de skal ligne os. De skal se ud som os, klædes på som os – og de er stolte, når de får arbejdstøjet på".

Det engelske ord for bande (*gang*) er på engelsk også et ord for byggesjak. Med projektet Fællesskab med Perspektiv er den ene type bande og uniform skiftet ud med en anden; de værdier, som mange af de unge kender fra bandemiljøerne, findes også i byggebranchen. Broderskab, højt til loftet og ikke mindst et klart hierarki, som de unge ofte trives i. Man gør, hvad der bliver sagt!

De bedste unge, fortæller Lars Knudsen, er dem, som andre arbejdspladser ikke kan rumme: "De bedste, vi får, er dem, der har været kriminelle eller har ADHD. De har været vant til at gøre noget ud af det. De har initiativ og et drive. Og hvis de er bande-relaterede, så gør det heller ikke noget".

EN KÆRLIG STØTTE

Lars Knudsen var én af 40 betonarbejdere, som i år 2010 blev uddannet mentor. Mentorerne fik redskaber til at styrke byggesjakkens "modtagerkultur" – altså byggesjakkets modtagelse af udsatte unge – med henblik på at håndtere og integrere dem på arbejdspladsen. Og det er ikke "kun" af et godt hjerte: byggefagene mangler kvalificeret arbejdskraft til at løfte fremtidens bygge- og renovationsopgaver.

“ Det vigtigste er, at vi viser dem, at der er andre muligheder. Det vokser de af. Når de ser, at de faktisk har muligheder, så får de også troen på sig selv.

LARS KNUDSEN
Sjakbajs og mentor



Mentorerne introducerer den unge for arbejdet på byggepladsen og hjælper, som en slags førerhund, den unge med at finde sig godt til rette og manøvrere rundt i et byggesjaks uskrevne normer og regler.

Den unge skal nogle gange have hjælp til at komme op om morgenen, og hvis de er for splejsede, bliver de sendt i træningscenter, fortæller Lars Knudsen, som også oplever at være nødt til at bespise de unge med sjakkets mad, fordi de er løbet tør for penge. Lars Knudsen afviser dog, at arbejdet med de unge er noget, som byggesjakkene hellere ville være foruden: "Det har gjort en forskel på byggepladsen", siger Lars Knudsen, der fx bemærker, at "solidariteten er kommet i fokus".

Mange af de eksisterende medarbejdere på byggepladsen kan sagtens identificere sig med de nye, udsatte unge, og flere har endda stået i samme situation som dem. "Vi er gode til at sige, at de er 'nulstillet'. I sjakket er der altid nogen, der har prøvet det samme, og som derfor ikke har fordomme. Og som kan vise dem, at der er andre veje", fortæller Lars Knudsen.

Når en ny ung kommer ind i sjakket, bliver mentoren frikøbt for fem timer om ugen. "Men vi gør det ikke for pengenes skyld", fortæller Lars og fortsætter "pengene går til sjakket og bliver brugt i fællesskab". Tilkomsten af de nye, unge har fået flere af de eksisterende medarbejdere til at genoverveje deres egen situation. I skurvognen diskuterer de nu, hvor samfundet og byggebranchen er på vej hen. Et par af dem overvejer efteruddannelse.

“ Min opgave er ikke færdig, før de har fået en læreplads.

JOHN LIEBACH
3F Aarhus

TÆTTERE PÅ LÆREPLADSEN

Når virksomhedspraktikken er slut, stopper arbejdet for mentorerne ikke nødvendigvis. Ofte følger mentoren den unge på skolen og hjælper med at finde en læreplads efterfølgende. Det er guld værd for de unge at blive en del af sjakkets netværk, og i flere tilfælde får de unge også arbejde på selvsamme byggeplads, enten som faglært eller ufaglært. Lars Knudsen fortæller:



JOHN LIEBACH

"Min opgave er ikke færdig, før de har fået en læreplads".

I perioden 2010-2015 arbejdede John Liebach med projektet Fællesskab med Perspektiv i regi af Anlægs- og Byggegruppen hos 3F i Aarhus Rymarken.

Med et særligt kendskab og netværk i jord- og betonbranchen blev fagforeningsmanden John Liebach en central brobygger mellem de kommunale aktører, byggesjakket og den enkelte unge. John Liebachs kendskab til Aarhus' mange byggeprojekter og betonsjak samt en løbende kontakt med både AOF og jobcenteret gør, at han nemt kan matche unge med først en mentor og derefter med det arbejde, de unge passer bedst til.

"Det vigtigste er, at man viser dem, at der er andre muligheder. Det vokser de af. Når de ser, at de faktisk har muligheder, så får de også troen på sig selv".

Ved afslutningen af projektet har 250 unge påbegyndt et praktikforløb, og ca. 60 er startet på og har gennemført grundforløbet på Teknisk Skole. Cirka hver 10., der er faldet fra, har efterfølgende arbejdet videre som ufaglært i branchen.



“ Når jeg møder folk, og de ser mig i arbejdstøj, så bliver de stolte – og så bliver jeg også stolt. De ting, jeg er med til at bygge, dem er jeg stolt over. Det fortæller jeg til folk: Jeg har bygget dén og dén og dén bygning.

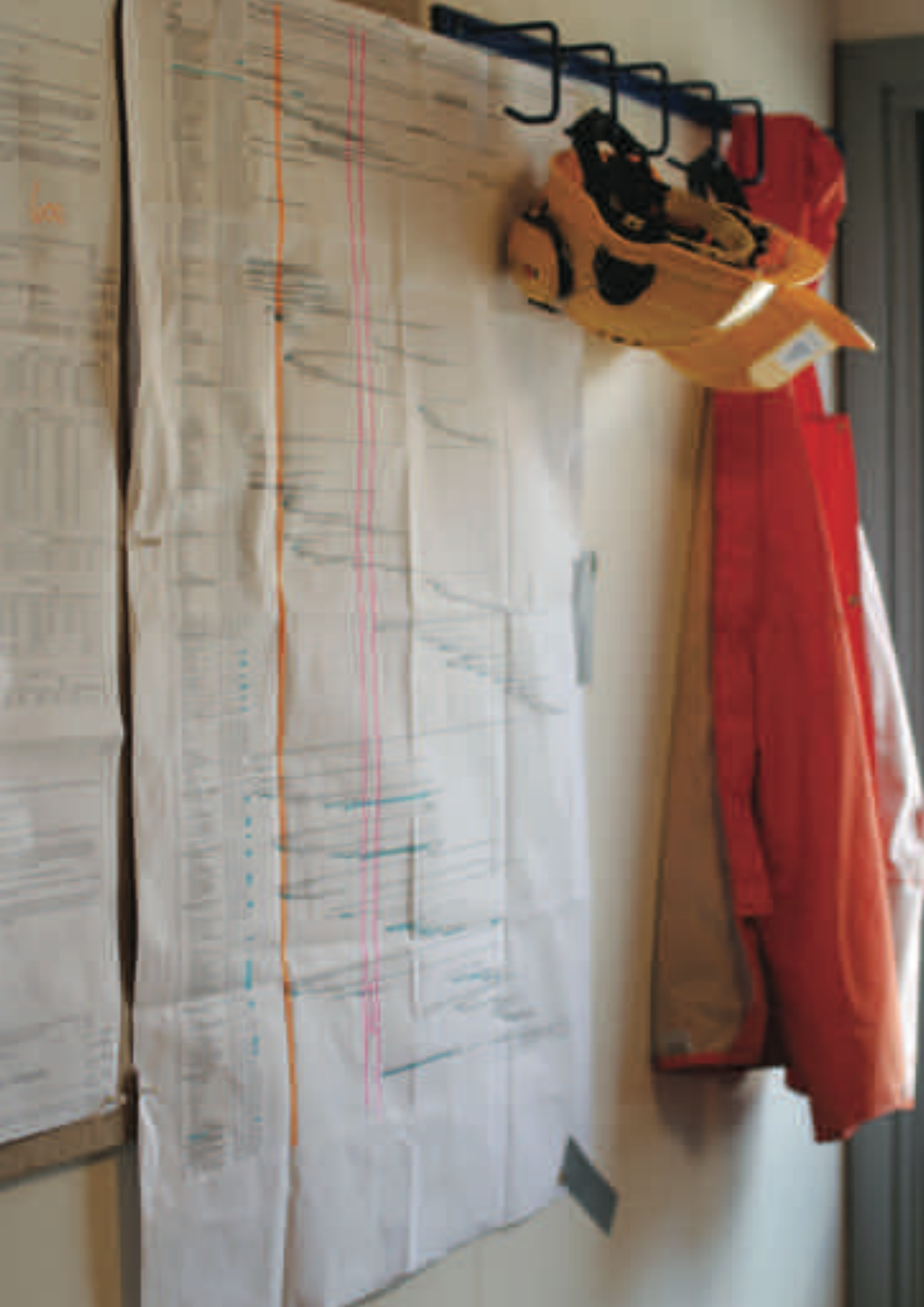
MAHMOUD SHATLE
Virksomhedspraktikant

MAHMOUD SHATLE

Mahmoud Shatle, en af de unge, der har været i virksomhedspraktik og nu er i lære på byggepladsen.

Mahmoud Shatle var i otte ugers virksomhedspraktik og blev efterfølgende tilbudt et arbejde på byggepladsen. Han tager sin skolegang på Teknisk Skole i mindre portioner og bruger størstedelen af sin tid ude på byggepladsen. Mahmoud Shatle kan godt lide at bruge sine hænder og holde sig i gang. Da han i løbet af vinteren ikke havde arbejde i en måned, blev han rastløs og frustreret. “Jeg viste ikke, hvad jeg skulle gøre af mig selv”, fortæller han.

For Mahmoud Shatle førte mødet med byggebranchen til en stor ændring i hans liv. Han havde i flere år været en del af et stærkt kriminelt miljø i Aarhus, og han havde aldrig haft et arbejde i mere end to uger. “Min mentor viste mig, hvordan jeg skulle gøre, og satte mig lidt mere ind i tingene. Han gav mig en forståelse for det arbejdsmæssige. Han tilbød mig også hjælp med skole og det private. Hvis det ikke havde været for Lars, så havde jeg ikke haft det her arbejde i dag”.



BYGGA OM DIALOGEN

ÅRSTAL: 2012-2014
STED: MALMØ, SVERIGE

I et udsat boligområde i Malmø i Sverige tilbydes lokale beboere ansættelse inden for alt fra rengøring, renovation og administration til energirenovering og etablering af nye boliger. Og det er en god forretning, ikke bare for kommunen, men også for bygherren.



SITUATIONEN

I perioden 1965-75 blev der bygget en million nye lejligheder i Sverige som et svar på en akut bolig-mangel. "Miljonprogrammet" blev det hastige boligbyggeri kaldt i folkemunde. Næsten alle byer i Sverige har denne type bebyggelse, og Malmø er ingen undtagelse. Fra 1965 til 1975 blev der bygget 30.000 lejligheder i Malmø. Størstedelen af disse er i dag blevet hjem for den økonomisk mest ressourcetsvage del af befolkningen, og en stor andel af disse beboere står uden for arbejdsmarkedet. I

Sverige er 78 % af befolkningen i aldersgruppen 18-64 år aktive på arbejdsmarkedet, i mange Miljonprogrammet-områder er det kun mellem 30 og 50 %, der er i arbejde.

Efter godt og vel et halvt århundredes levetid trængte bygningerne fra Miljonprogrammet til at blive renoveret. Ud over at være generelt nedslidte levede de ikke op til nye miljø- og energikrav. Der var derfor et stort investeringsbehov, og udfordringen var, at renoveringerne som udgangspunkt skulle



Olof Andersson, VD på Trianon, og Lena Andersson, Husbvård.



Bjarne Stenquist fra Miljøforvaltningen i Malmø med beboer fra Lindängen.

finansieres via huslejestigninger. Det betød i praksis, at en væsentlig del af de eksisterende beboere ikke kunne blive boende og måtte forlade deres hjem.

Det er denne gordiske knude, som pilotprojektet Bygga om Dialogen i Malmø opstod af. Projektet, som havde Bjarne Stenquist fra Miljøforvaltningen i Malmø i spidsen, foregik i perioden 2012-2014 og handlede om at vende situationen til noget positivt. Idéen var simpel: Hvad ville der ske, hvis pengene til renoveringer blev fundet ved at ansætte arbejdsløse beboere, der ellers var på overførselsindkomst, til at energirenovere i deres eget lokalmiljø?

LOKAL JOBSKABELSE SOM FORRETNINGSSTRATEGI I LINDÄNGEN

Bygga om Dialogen havde sit geografiske udgangspunkt i Lindängen i Malmø. Et boligområde med 7.000 indbyggere, hvoraf kun 47 % er i beskæftigelse. Bydelen er kendt for sine store sociale problemer, utryghed og nedslidte bygninger.

Ét af de private boligselskaber, der har boliger i Lindängen, er Trianon, ejet af bl.a. Olof Andersson. I 2011 købte Trianon i alt 400 lejligheder, som en investering. Ud over at bygningerne trængte til at blive renoveret, var der alt for meget uro og en høj fraflytning i kvarteret. Dem, der flyttede ind, blev kun boende i en kortere periode. I en forretningsoptik var Lindängen alt andet end en gunstig investering.

Her kom Bygga om Dialogen og projektleder Bjarne Stenquist ind i billedet. Stenquist introducerede Andersson for projektet og målsætningen om at

koble energirenovering og lokal jobskabelse. En idé, som Andersson med lidt overtalelse gik med til, og som i dag har ført til en hel ny forretningsstrategi for Trianon. Hvis flere kom i arbejde og den gennemsnitlige husstandsindkomst for området steg, ville bankerne vurdere værdien af boligerne højere og dermed gøre lånene billigere. Det var især derfor, at Bygga om Dialogen, med Andersson ord, viste sig at være *good business* for et privat boligselskab.

INFO

Initiativet Bygga om Dialogen blev iværksat af Miljøforvaltningen i Malmø i foråret 2012 med ekstern finansiering fra den statslige Delegationen för hållbara städer (delegationen for bæredygtige byer). Formålet var at udvikle og teste nye, innovative modeller og metoder for en økonomisk, miljømæssig og bæredygtig løsning på renoveringen af udsatte boligområder i Sverige. Projektet blev formelt afsluttet i juli 2014. Et lignende arbejde foregår den dag i dag, drevet af Miljøforvaltningen, dog uden ekstern finansiering.

FREMTIDENS HUS

Fremtidens Hus er et hus, der rummer beskæftigelses- og socialtjenesten og en række civilsamfundsorganisationer. Fremtidens Hus blev finansieret af EU via projektet Lindängen mod fremtiden.

Tidligere var beskæftigelsestjenesten og socialtjenesten placeret i hver sin bydel, langt væk fra Lindängen. De var organiseret ud fra specifikke erhverv og ikke ud fra et specifikt sted. Det betød i praksis, at det var svært at finde arbejdsløse fra et specifikt område. Dette ændrede sig med Fremtidens Hus, hvor de to enheder nu er samlet under samme tag med området Lindängen som udgangspunkt.

Det nye områdebaserede fokus har betydet et tættere samarbejde på tværs af afdelinger og ikke mindst en mere direkte kontakt til beboerne. Som Bjarne Stenquist beskriver det: "Dette er ikke en proces, der er løst via e-mail, men gennem virkelig meget dialog. Der skal laves et godt forarbejde, for at det lykkes. Medarbejderne fra Fremtidens Hus har gjort et stort stykke arbejde og kimet mange døre ned".

Mellem september 2012 og september 2014 kunne man i Lindängen flytte 50 husholdninger fra kontanthjælp til selvforsørgelse (fra 430 til 380 husholdninger). Et fald på 13 %, hvilket er blandt de bedste resultater i hele Malmø.

Fremtidens Hus var en god anledning til, at Bygga om Dialogen blev placeret i netop Lindängen, hvor de understøtter arbejdet med at finde egnede, lokale kandidater til bygge- og renoveringsjobbene.

LOKALKENDSKAB SOM EN RESSOURCE

Trianon ansatte 10 beboere fra lokalområdet. Til at starte med blev der ikke skabt byggejob, men lokale job inden for rengøring, renovation og andre administrative opgaver. En af de beboere, der blev ansat i Trianon, er Lena. Lena arbejder i dag som en slags vicevært i boligselskabet, og fortæller, at hendes kendskab til og tilstedeværelse i boligområdet er en

stor styrke for det arbejde, som hun er ansat til at udføre. Lena fortæller: "Jeg kender mange af børnene. De børn, jeg kender, siger til de andre børn, at de ikke skal svine, fordi det er Lena, der rydder op. De har meget respekt for mig, fordi jeg bor her. De andre beboere ringer altid til mig, hvis der er noget".

Efterfølgende er i alt 21 lokale beboere blevet ansat af Trianons entreprenører i tidsbegrænsede løntilskudsstillinger til bygge- og energirenoveringsopgaver.

I et tæt samarbejde med det områdebaserede kommunale initiativ Fremtidens Hus i Lindängen fandt Trianons entreprenører frem til lokale beboere med de rette kompetencer til arbejdet. Jürgen Andersson fra Fremtidens Hus fortæller, hvordan de i praksis skaffede lokale i job: "Trianon hyrede et firma, der stod for at male, men de stillede samtidig krav til, at der skulle ansættes lokal arbejdskraft. I denne situation kontaktede de Fremtidens Hus, der via deres lokale kendskab fandt frem til fem personer, som kom til samtale".

Malerfirmaet gav efterfølgende udtryk for, at samarbejdet med beskæftigelsesforvaltningen fungerede bedre end før. Det var enkelt, og de kom på en simpel måde i kontakt med mennesker, som de ellers aldrig ville komme i kontakt med.

“ Dette er ikke en proces, der er løst via e-mail, men gennem virkelig meget dialog. Der skal laves et godt forarbejde, for at det lykkes. Medarbejderne fra Fremtidens Hus har gjort et stort stykke arbejde og kimet mange døre ned.

BJARNE STENQUIST
Miljøforvaltningen

Ifølge Jürgen Andersson er det interessante i denne sammenhæng ikke kun, at en lokal beboer fik et malerjob, men også at malerfirmaet fik øjnene op for de ressourcer, der er til stede i Lindängen. Bygga om Dialogen blev formelt afsluttet i juli 2014, men hos Trianon fortsætter projektet. For første gang i over 30 år bliver der i Lindängen i 2015 bygget nye lejligheder. Trianon er bygherre. Byggegrunden,



Fotos fra Lindängen



som længe har stået tom, er ejet af Malmø Kommune. Den har hidtil været for dyr at bygge på. Men Andersson har indgået en aftale med kommunen om grunden, som går ud på, at de kan lease grunden mod en betragtelig rabat, hvis Trianon forpligter sig til, at boligbyggeriet delvist bliver udført af lokal arbejdskraft. Trianon har forpligtet sig til, at ca. 10 af de ca. 40 ansatte under hele byggeperioden skal være tidligere arbejdsløse – og at de fleste skal komme fra lokalområdet.

Kravene til lokal beskæftigelse er formuleret i sociale klausuler, som entreprenører, der ville byde ind på byggeopgaven, har måttet indrette sig efter. Straffen for ikke at overholde de sociale klausuler er 100.000 kroner pr. person. Med denne praksis er der selvfølgelig en række udgifter på den korte bane, fx betaler Trianon en smule mere for entreprenørernes arbejde. Men den udgift, forklarer Olaf Andersson, er hurtig tjent ind igen qua rabatten på grunden og via den kontantgevinst, Trianon opnår – i form af højere værdisætning på boligbyggeriet.

DET KAN BETALE SIG

Modellen med at ansætte lokal arbejdskraft er som beskrevet "good business" for Oluf Andersson, og Trianon har i dag selv 10 lokale medarbejdere ansat. En god forretning med en social effekt.

Udgifterne på boligerne er gået ned med 28 % efter energirenoveringen, hvor der bl.a. er kommet nye vinduer i bygningerne. Men der er også nogle mere umiddelbare resultater. Området er blevet mere roligt, og der er mindre hærværk og kriminalitet. Andersson er ret sikker på, at det skyldes de lokale ansættelser i Trianon, som gør, at lokalområdet har fået et helt andet forhold til renoveringerne.

Andersson fortæller: "Vi vil gerne have beboerne engageret i deres område og i deres udendørs miljø. Når beboerne kan skrive sig op til nye boliger, betyder det også, at de ser frem til byggeriet, frem for at være frustrerede over larm fra byggepladsen".

Omflytningsprocenten er siden 2012 faldet fra 15 % til 8 %. Flere bliver altså boende, hvilket ikke blot indikerer en større tilfredshed med at bo i området, det betyder også meget på bundlinjen, da udflytninger er forbundet med istandsættelsesudgifter og liggetid, imens der skal findes nye beboere. Selvmener Anderson, at Trianon har en forpligtigelse til at være med til at løfte området, og siger: "Vi tror på, at vi kan bidrage til at forandre Lindängen. Vi tror, at resultatet bliver bedre, når vi samarbejder med andre – sammen kan vi forandre området. Og her spiller vi også en rolle".



BYG TIL VÆKST

ÅRSTAL: 2013 –
STED: ODENSE, DANMARK

35 milliarder kroner. Så meget investeres der i fynske bygge- og anlægsprojekter de kommende år. Der er ikke noget at sige til, at byggefirmaerne klapper i hænderne i øjeblikket. Økonomisk krise? Ikke her, ikke længere. Og fynboerne, der i de sidste mange år har gået så grueligt meget igennem med den ene industrilukning efter den anden – de kan også juble.



De 10 fynske kommuner, brancheorganisationer, fagforeninger og bygge- og anlægsvirksomheder, boligforeninger og videns- og uddannelsesinstitutioner har nemlig givet hinanden håndslag på, at investeringerne ikke bare skal løfte Fyn fysisk og infrastrukturelt: De fysiske investeringer skal også bruges til at løfte Fyn beskæftigelsesmæssigt.

Lad os spole tiden et par år tilbage.

I årene efter den globale finanskrisen var det knapt med optimismen på Fyn. Rådhuset i Odense opdagede højest ubejleligt et hul i kommunekassen på 450 millioner kroner. Beskæftigelsen inden for industrien styrtblødte og faldt med 30 % fra 2008 til 2012.

Det sidste nybyggede skib forlod Lindø Skibsværft i 2011, og over 2.000 mennesker måtte finde nye måder at forsørge sig selv og familien på. Dalum Papir lukkede og slukkede, 200 mennesker blev fyret. Fyn blev med en ledighedsprocent på 7,7 % i år 2012 den landsdel, der havde flest arbejdsløse – mod et landsgennemsnit på 6,2 %.

I byudviklingstermer taler man om udsatte bolig-områder. Fyn anno 2012 var mere end det. Fyn var en udsat landsdel.

FYN BYGGER SIG TIL VÆKST

Så var der straks mere swung over den presse-meddelelse, som Odense Kommune sendte ud i sommeren 2013, hvor de løftede sløret for en 25 milliarder kroners-investering i byggeprojekter i Odense de efterfølgende 10 år. En investering, der ville betyde 38.000 nye job i bygge- og anlægsbranchen, og som siden er steget til 35 milliarder kroner. 10 fynske borgmestre lovede samtidig hinanden, at jobbene skulle gå til fynske ledige, som skulle omskoles, så de kunne indgå som kvalificeret arbejdskraft i et erhvervsliv, der netop manglede hænder. Dygtige hænder.

Men hvordan omsætter man store investeringer og større visioner til praksis? På Fyn er nøglen et bemærkelsesværdigt netværkssamarbejde på tværs af sektorer bestående af de 10 fynske kommuner, brancheorganisationer, fagforeninger og bygge- og anlægsvirksomheder, boligforeninger og videns- og uddannelsesinstitutioner, der nedsatte Byg til Vækst-sekretariatet med tidligere rådmand Peter Rahbæk Juel i spidsen.

Byg til Vækst har fra siden juni 2014 haft det overordnede ansvar for at sikre, at de enkelte dele i maskineriet falder i hak: rådgivning af bygherrer om udarbejdelse af udbudsmateriale, dialog og forhandling med byggefirmaer om ansættelse af lokale, udarbejdelse og implementering af strategi for opkvalificering og videreuddannelse af ledige, udarbejdelse af et fælles fynsk kodeks for byggeri. Og meget mere.



PETER RAHBÆK JUEL

Tidligere rådmand nu leder af Byg til Vækst-sekretariatet med ansvar for at omsætte milliardinvesteringerne i bygge- og anlægsprojekter til beskæftigelse for fynske ledige. Som en fynsk avis bemærker, er det ikke tilfældigt, at projektet ledes af en tidligere rådmand: Det kræver en fuldtidsansat med gode evner til at netværke, når op til 5.000 ledige skal omskoles.

Kilder: <http://www.mitfyn.dk/article/345590>

Og det er hverken småprojekter eller discountbudgetter, de har i hænderne: Der er blandt andet sat en milliard kroner af til omdannelse af Thomas B. Thriges Gade (Fra gade til by, 0,8 milliarder kroner til opførsel af Odeon – nyt konference-, kultur- og musikhus – og 6,4 milliarder kroner til etablering af nyt Odense Universitetshospital (OUH).

“ Det er en kæmpe chance for de ledige og for Fyn. Hvis vi forpasser den som virksomhedsledere, fagforeningsledere og politikere, skal vi finde noget andet at lave.

PETER RAHBÆK JUEL
Leder af Byg til Vækst-sekretariatet



Det er ikke bare Abdi Awil Alis faglige fremtid, der er sikret, han er blevet et forbillede blandt Korsløkkeparkens andre unge: "Mange af mine venner bliver nysgerrige, når de hører, hvad jeg laver. De vil jo også gerne være med. Der er jo ikke nogen, der bare vil gå derhjemme. Jeg kan mærke, at jeg har fået håb for fremtiden", fortæller han i en artikel i Danmarks Almene Boligers magasin.

KORSLØKKEPARKEN

Korsløkkeparken er ét af de første byggeprojekter, som Byg til Vækst fokuserer på. Det giver god mening. Det almene boligbyggeri, der skal renoveres for 1,2 milliarder kroner, har nemlig tre gange så mange unge i alderen 18-24 år på kontanthjælp sammenlignet med det øvrige Odense. For beboeren Abdi Awil Ali på 23 år har Byg til Vækst været den afgørende forskel mellem arbejdsløshed og læreplads. Efter flere hundrede forgæves ansøgninger og to forliste uddannelsesforsøg lykkedes det endelig Abdi at finde en lærlingeplads i murerfirmaet Michael Rasmussen A/S.

Spørgsmålet er, hvorfor det denne gang tipper til Abdis fordel? Svaret er det samarbejdsprincip, som er en grundstenene i Byg til Vækst. Indsatsen i Korsløkkeparken er kommet i gang, fordi Fyns Almennyttige Boligselskab (FaB) som bygherre på renoveringen har givet håndslag om at støtte Byg til Vækst-målsætningen. Aftalen betyder i praksis, at FaB kun vil have entreprenører og byggefirmaer til at arbejde i Korsløkkeparken, som frivilligt vil samarbejde om at skaffe praktik og lærlingepladser til kvarterets ufaglærte unge.

5E Byg A/S er hovedentreprenør på projektet og en effektiv aktør i forhold til at føre Byg til Vækst-målsætningen ud i praksis. De tilknytter unge lokale - cirka 50 personer i perioden 2014-2016 - i en ind-

ledende praktikperiode på fem-syv uger, hvor de bliver testet og får testet deres egen motivation: Kan de møde op om morgenen? Fungerer de socialt, og tager de fat? Er arbejdsopgaverne noget for dem (fx opsætning af hegn, oprydning på byggeplads, vagt og pladsmand)? Hvis den indledende praktik forløber tilfredsstillende for alle parter, bliver de unge matchet med én af de underentreprenører, som 5E Byg A/S har hyret ind til opgaven. Det kan være som arbejdsmand, i fagspecifik praktik eller i løntilskud.

Nedrivningsfirmaet Kieler er én af de underentreprenører, der tager 'byg-til-vækstere', som de kalder de unge lokale, i afprøvnings- og praktikforløb med henblik på ansættelse.

Nedbrydning er en god branche for unge kandidater, hvis man har fysik til det og gåpåmod. I samarbejde med AMU Fyn er der oprettet et ugelangt kursus, som kan klargøre de nye i branchen til at arbejde med giftige kemikalier og stoffer som asbest, bly og PCB, hvilket findes i rigtig mange bygninger fra perioden 1950'erne til 1970'erne. Mange af de bygninger skal renoveres eller nedrives i de kommende år, og det betyder masser af nye job i nedbrydningsbranchen.

Er det så en byrde personalemæssigt og økonomisk for en underentreprenør som Kieler at tilknytte de unge - mere eller mindre frivilligt? Nej, tværtimod. Kieler har, med formand og ansvarlig for 'byg-til-

“ Som boligforening har vi helt grundlæggende nogle sociale værdier. Vi skal ikke bare skabe et sted at bo, vi skal også skabe et sted at leve. Når vi har en kæmpemæssig renovering af et boligområde, som har det svært, og hvor der er stor arbejdsløshed, så er det oplagt, at nogle af de mange job i renoveringen skal komme beboerne til gode. På den måde får vi bragt beboerne lidt tættere på arbejdsmarkedet, vi får uddannet kvalificeret arbejdskraft, og vi får skabt en større ejerskabsfølelse blandt beboerne til deres boligområde – de har jo selv været med til at sætte det i stand.

BENT BØLLINGTOFT

Direktør i Fyns almennyttige Boligselskab (FaB) – Om Byg til Vækst-samarbejdet

væksterne’, Claus Eisners, ord “nydt at tage dem ind”. Så længe der ikke “går for meget pædagog i den – fokus skal være på byggepladsen”. Samlet set kan Claus Eisner konkludere, at den eksisterende personalegruppe er blevet løftet af at påtage sig det ansvar, det er at integrere ‘byg-til-væksterne’ på byggepladsen. Både fagligt og menneskeligt.

Claus’ medarbejder Mads Navne, der dagligt arbejder med og tager ansvar for ‘byg-til-væksterne’, fortæller: “Det har været godt for os, der går her fast, at få nye ansigter ind. Vi får lov til at lære fra os, vi får et ansvar, som vi ikke havde før. Hvor vi før fik stukket en seddel med arbejdsopgaver i hånden fra

Claus (formanden), bliver jeg nu en slags leder med mit eget sjak”.

Og hovedentreprenør 5E BYG A/S har, fortæller Peter Rahbæk Juel fra Byg til Vækst, taget mange flere unge ind, end de er forpligtiget til: “Det er gået ind i deres dna”. I starten var det få underentreprenører, som havde ‘byg-til-væksterne’ tilknyttet, i dag er det de fleste. 5E Byg er ved at bygge nyt rådhus og bycenter i Middelfart. Her er der også lavet et Byg til Vækst-projekt, hvor 5E Byg sammen med Byg til Vækst overfører erfaringer fra Korsløkkeparken til nye projekter: “Det giver simpelthen værdi for 5E Byg A/S at hjælpe de her drenge videre”.



Mads Navne fra Kieler er glad for sit nye ansvar på arbejdspladsen, hvor han er én af de ansatte, som tager sig af de unge ‘byg-til-væksterne’.



Poul Philipsen, kommunens jobkonsulent, som arbejder fra sit kontor på byggepladsen og er bindeleddet mellem Byg-til-Vækstere og bygherrer og byggefirmaer. Poul er desuden mentor for de Byg-til-Vækstere, som arbejder i byggefirmaer, der ikke har tilknyttet en mentor for de unge (alle undtagen 5E Byg A/S og Kieler).

SAMARBEJDE PÅ TVÆRS

Der er selvfølgelig også en række andre omstændigheder end de rent menneskelige, som motiverer et firma som Kieler til at udvide personalestaben med et hold lokale arbejdsløse. Forretningsmæssigt er det en fordel for et lille firma i byggebranchen at være samarbejdsvillig over for hovedentreprenør og bygherrer, når nu Fyn står foran et decideret byggeboom. Derudover er kommunens beskæftigelses- og mentorindsats dog også altafgørende. Claus Eisner fra Kieler er mentor for de unge, og hjælper dem med store og små ting på og uden for byggepladsen. Mentoren kan blandt andet hjælpe med kærestesorger, usikker boligsituation, personlig usikkerhed og lav selvtillid, dårlig søvn, etc.

Den mentorordning, som 5E BYG A/S og Kieler gør brug af, er støttet økonomisk via initiativet Virksomhedscenter, som kompenserer Kieler for den tid, Claus bruger på mentorarbejdet.

Poul Philipsen er Odense Kommunes jobkonsulent. Han har et kontor i samme skurvogn som håndværkerne, og herfra arbejder han og jobcentret en gang om ugen med at understøtte Byg til Vækst-projektet økonomisk, fx i form af en mentorordning til 5E Byg A/S og Kieler, hvor de får kompensation for tre timers mentorarbejde med hver Byg-til-Vækster pr. uge samt eventuel dækning af udgifter til arbejdstøj, sikkerhedssko- og udstyr for op til 2.000 kroner pr. ung.

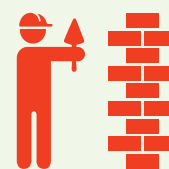
FRIVILLIGE PARTNERSKABSAFTALER OG SOCIALE KLAUSULER

I renoveringen af Korsløkkeparken er tilknytningen af unge, lokale kandidater foregået både via frivillige partnerskabsaftaler og sociale klausuler. I renoveringens første fase var tilknytningen baseret på frivillighed og ad hoc-aftaler mellem Byg til Vækst-sekretariatet, jobcentret og hoved- og underentreprenører.

Sidenhen (og i efterfølgende byggeprojekter under Byg til Vækst) er målsætningen om lokal ansættelse blevet mere forpligtigende i form af fx sociale klausuler, der bl.a. dikterer, at 12 % af en entreprenørs beskæftigede, skal besættes med en eller flere praktikanter eller lærlingepladser.

Læs mere om frivillige aftaler og sociale klausuler i kapitel 2

ABDIS REJSE:



Arbejdsløs

Afprøvning 01

to ugers praktik

Afprøvning 02

tre måneders løntilskud

Lærerplads

DET SKER:

REKRUTTERING	SCREENING	PRAKTIK HOS 5E BYG 4-13 UGER	UNDERLEVERANDØRPRAKTIK, PRAKTIK OG/ELLER JOB MED LØNTILSKUD	ORDINÆR ANSÆTTELSE LÆREPLADS
Mund til mund / lokal rekruttering	Jobcenteret vurderer via en samtale om den unge er klar til praktik	De unge får arbejdstøj	Sammen med 5E Byg finder de den rette underleverandør/fagtype til de egnede unge	Ansættelse som arbejdsmand
Jobcenteret		Test: – egner de unge sig til arbejdslivet på en byggeplads? – kan de klare arbejdsopgaverne? – møder de op?	Jobcenteret følger den unge på vej og klarer det praktiske omkring praktik/løntilskud	Læreplads
Beboerkonsulent		5E fortsætter med og anbefaler de unge, der klarer sig godt i praktikken		Ansættelse i virksomheden, men på en anden byggeplads

Måske endnu vigtigere er det Poul, som udvælger de unge, der skal have chancen på byggepladsen. Enten finder han selv kandidaterne, eller også henvender de sig, fordi de har set et opslag, som Poul har fået udarbejdet, eller fordi de kender nogen, som er 'byg-til-vækstere'. Det er ikke hvem som helst, Poul udvælger: "De skal have lyst, og det skal være frivilligt. Hænderne skal sidde rigtigt, og de skal kunne komme op om morgenen".

Når Poul har fundet en lokal kandidat, starter han/hun typisk med fire ugers virksomhedspraktik i 5E Byg A/S. Nogle løber hurtigt skrigende væk, mens de egnede tilbydes en løntilskudsstilling i en konkret håndværkervirksomhed i op til seks måneder. Herfra er det op til arbejdsgiveren, om den unge ansættes med løn eller kommer i lære.

Korslækkeparken er som nævnt ét af mange store byggeprojekter på Fyn de kommende år. Og ét af de første siden Byg til Vækst blev vedtaget. Hvis alt går efter planen, vil bygge- og anlægsbranchen på Fyn udklække tusindvis af arbejdsdygtige unge de næste år.

Vi renoverer i Korslækken
Det kan også blive dit job
- hvis du er mellem 18 og 29 år

” Jeg er så glad for den chance, jeg har fået. Nu har jeg en læreplads, noget at stå op til og penge på kontoen.
Abdol Ali, murerlærling hos Murermester M. Rasmussen og tidligere Byg til Vækst-praktikant hos 5E.

” Byggebranchen kommer til at mangle arbejdskraft i fremtiden. Derfor giver vi unge i Korslækkeparken en chance for at gå på arbejde med de håndværkere, der renoverer blokkene.
Kresten Andreassen, chef for renoveringen af Korslækkeparken SE Byg

” Vil du prøve kræfter med renoveringen af Korslækkeparken? Så hjælper jeg dig på rette vej.
Poul Philipsen, jobmentor i Byg til Vækst-projektet i Korslækkeparken

KONTAKT
Poul Philipsen
Mobil: 5177 7245
Mail: pep@odense.dk

Korslækkes beboerkonsulent
Rensie Reiffing står til rådighed for spørgsmål om Byg til Vækst m.m.
Adresse: Korslækkevej 27, st. th.
mandag - onsdag kl. 10 - 13.

FAB
5E
jobcenter

byg til vækst
- det er lettere på fyn
www.bygtilvaekst.dk

Flyeren, som har lokket mange unge fra Korslækkeparken til at prøve kræfter med byggebranchen.



PARIS: RENOVERING SOM BESKÆFTIGELSESMOTOR

ÅRSTAL: 2007 –
STED: PARIS, FRANKRIG

I Frankrig er renovering i udsatte boligområder en beskæftigelsesmotor, der modner udsatte unge og langtidsledige til job i byggebranchen.



SITUATIONEN

Det kan godt være, at Danmark har sit hyr med sine 31 registrerede særligt udsatte boligområder, men i Frankrig er situationen i en skala for sig: I år 2000 boede der 4,5 millioner mennesker, svarende til 7,6 % af den franske befolkning, i de 751 *les Zones Urbaines Sensibles*, altså udsatte boligområder. Op imod en fjerdedel af disse beboere er arbejdsløse – og blandt de unge er det hen ved 40 %.

Ud af 1.000 beboere er typisk 96 på bistand i de udsatte boligområder, i andre områder er tallet 50.

Områderne er især kendt og berygtede for social fattigdom, desperation, kriminalitet og optøjer i et omfang, der i år 2005 førte til en månedlang kamp mellem unge og politi, undtagelsestilstand, 10.000 udbrændte biler, vandalisering af 200 offentlige

bygninger såsom skoler og daginstitutioner, 3.200 anholdelser, 120 tilskadekomne politibetjente og skader for over 1,9 milliarder kroner.¹

Den sociale fattigdom i Frankrigs forstæder er til at tage og føle på, og i år 2003 (et par år før optøjerne) forsøgte daværende minister for Bolig- og Byfornyelse, Jean-Louis Borloo, at forbedre tilstandene i forstæderne ved hjælp af en ny byfornyelseslov. Loven "Loi du 1er août 2003 d'orientation et de programmation pour la ville et la rénovation urbaine", som i folkemunde går under navnet Borloo-loven, fokuserede de første par år udelukkende på områdernes fysiske udvikling. Men efter pres fra især fagfolk – og belært af optøjerne i 2005 – oprettede staten i 2007 en fond til støtte for social udvikling.

Etableringen af fonden betød, at den statslige indsats fik et dobbelt formål: Udsatte boligområder skulle fremover løftes fysisk, og renoveringsarbejdet skulle være med til at løfte beboerne socialt.

Med Borloo-loven og den sociale fond er der to nye betingelser, som skal opfyldes, når kommuner og boligforeninger ansøger om midler til byudvikling fra staten: For det første skal kommuner og boligforeninger samarbejde om ansøgningen til støttemidler.

INFO

Hvem er de udsatte borgere, som den franske stat via byfornyelsesmidler forsøger at skaffe i arbejde?

Borgere, der har modtaget kontanthjælp i over to år, langtidssygemeldte, forhenværende fængslede, unge ufaglærte under 25 år og ældre ufaglærte over 50 år.

¹ **Kilder:** <http://www.information.dk/250694>
<http://raeson.dk/arkiv/tbh060306pdf.pdf>



Ansøgningen sendes til L'Agence Nationale de Renovation Urbaine (ANRU), eller på dansk: Den Nationale Fond for Byfornyelse. Fonden finansierer op imod 30 % af det samlede beløb, den resterende finansiering deles kommuner og boligforeninger om. Ansøgningen indeholder en tidsplan, typisk gældende i fem år, med oversigt over planlagte renoverings- og nedrivningsindsatser, ombygning og konstruktion af boliger, kulturhuse, idrætsanlæg og infrastruktur i byområderne.

Den anden betingelse for støttemidler fra ANRU er, at bygge- og renoveringsprojekterne skal skaffe socialt udsatte i job. Når ANRU godkender ansøgningen, udarbejder og underskriver borgmestre og chefer for boligselskaberne en "social kontrakt". I kontrakten fremgår byggefirmaernes forpligtelse i form af en udregning over, hvor mange arbejdspladser og timer der kan tilbydes udsatte beboere i udsatte boligområder. Bevillingen er samtidig med til at finansiere ansættelse af en projektleder, hvis rolle det er at sikre, at de sociale klausuler overholdes. Og det er ikke symbolske beløb, som de sociale klausuler gør krav på: 5 % af de job, der via byfornyelsen bliver skabt i bygge- og anlægsbranchen, skal øremærkes til at ansætte udsatte beboere fra udsatte boligområder.

EN GAME CHANGER

Man kan roligt sige, at Borloo-loven har slået en bule i det franske boligsociale og byplanlægningsmæssige univers. Loven har ikke bare forandret bygge- og anlægsbranchen, også amternes og kommunernes boligsociale indsats i de udsatte boligområder har fået helt nye arbejdsbetingelser. Og hertil har lovgivningen givet grobund for en lang række socialøkonomiske virksomheder, som udgør første skridt i arbejdet med at indfri Borloo-lovens ambition om at få socialt udsatte beboere ind på arbejdsmarkedet.

Og hvordan foregår det så i praksis på tværs af så forskellige sektorer som offentlige forvaltninger, byggebranchen og socialøkonomiske virksomheder? I amtet Seine Saint Denis er der i perioden 2005-2009 blevet gennemført omkring 40 større renoveringer til en værdi af 4,5 milliarder euro og skabt 2.000 fuldtidsjob til socialt udsatte. Og det endda på trods af at Seine Saint Denis ikke havde modtaget den statslige bevilling fra ANRU til renoveringsprojekterne. Der var således ikke noget krav om en social klausul, men fordi andre udsatte boligområder har haft så gode erfaringer med sociale klausuler, har amtet frivilligt skrevet det ind i deres byggeprojekter.

PROJEKTLEDEREN OG BYGGEFIRMAERNE

Det er projektlederne, der er de udsatte unges adgang til beskæftigelse. Projektlederne er nøgleaktører i maskineriet og har typisk kendskab til byggebranchen, eller de er fra finansverdenen og skal have styr på det juridiske, så de kan indgå i en kvalificeret dialog med entreprenørerne – de er aldrig socialarbejdere.

Projektlederen er det administrative bindeled mellem den arbejdsløse og byggefirmaerne. Det betyder i praksis, at projektlederen udregner, hvor mange timer, og dermed kandidater, et byggefirma skal tilknytte. Regnestykket er forholdsvis simpelt: 5 % af de job, som skabes i et bygge- eller renoveringsprojekt, skal, såfremt staten medfinansierer, øremærkes til socialt udsatte. De 5 % giver i sidste ende et timetal, som igen omregnes til hele og meningsfulde stillinger. Projektlederen vil hertil typisk arbejde for, at kandidaterne kan følge med entreprenøren til nye byggeopgaver, også på tværs af kommunegrænser, for at gøre jobforløbene så sammenhængende som muligt.



“ Ofte fortæller de unge, at de har en bolig, men så viser det sig ikke at passe. Jeg har også lige haft en kandidat, der var konstant træt og uoplagt, fordi hun ikke havde råd til at købe mad.

NADIA BELGUENE

Projektleder i kommunen La Plaine

“ Da vi startede for otte år siden, var alle virksomheder sure over de nye vilkår. Det har ændret sig fuldstændigt igennem årene. Attituden er en helt anden nu, hvor de ved, hvad det indebærer. De modtager jo kvalificeret arbejdskraft og er faktisk efterhånden ekstremt åbne.

FREDERIC CARLIER
Præsident for Pro Emploi Interim



FREDERIC CARLIER

Frederics socialøkonomiske vikarbureau lever af at skaffe udsatte borgere i arbejde via sociale klausuler. Frederic screener løbende arbejdsmarkedet med henblik på at finde brancher og arbejdspladser, som bureauets kandidater passer til – eller kan opkvalificeres til at passe til. I øjeblikket er de i dialog med bygherrer og ansvarlige for et plejehjem, der skal bygges over de kommende år. Frederic leverer nemlig både byggeteknisk arbejdskraft til byggefasen og sørger i mellemtiden for at uddanne det nødvendige plejepersonale, som står klar, når plejehjemmet skal tages i brug.

For at motivere entreprenørerne til at fastholde den enkelte i job kan en udsat, som er blevet ansat på én opgave, tælle med i regnskabet på den næste byggeopgave – selvom den tilhører en anden social klausul i et andet udbud.

Nadia Belguene er projektleder i kommunen La Plaine og følger typisk 15 udsatte borgere, som er ansat under de sociale klausuler. Nadia holder sig løbende opdateret om både kandidaterne og virksomhederne med henblik på at følge, hvordan samarbejdet forløber. Hun går derfor op i, om arbejdsmoralen er god, og om arbejdsklimaet er godt.

Nadia tager sig således også løbende af mange forskellige slags problemer: "Ofte fortæller de unge, at de har en bolig, men så viser det sig ikke at passe. Jeg har også lige haft en kandidat, der var konstant træt og uoplagt, fordi hun ikke havde råd til at købe mad".

Når de unge til gengæld først er inde i systemet og ansat under en social klausul, har projektlederen mulighed for at hjælpe dem med at blive fagligt opkvalificeret i form af diverse håndværksmæssige kurser til fx tagisolering, facaderenovering samt kørekort til kraner, truck, gravkøer m.m.

Projektlederen er også løbende i dialog med byggefirmaerne, fx for at kontrollere, om de lever op til de sociale klausuler. De første år efter Borloo-loven var trådt i kraft, lød der ramaskrig fra byggebranchen, fortæller Frederic Carlier, præsident i den socialøkonomiske virksomhed Pro Emploi Interim. Men efter et par år med massiv modstand bakker byggefirmaerne i dag 100 % op om de sociale klausuler:

"Da vi startede for otte år siden, var alle virksomheder sure over de nye vilkår. Det har ændret sig fuldstændigt igennem årene. Attituden er en helt anden nu, hvor de ved, hvad det indebærer. De modtager jo kvalificeret arbejdskraft og er faktisk efterhånden ekstremt åbne", fortæller Frederic.

Stemningen er vendt i sådan en grad, at virksomhederne i dag brander sig på social ansvarlighed.



Sophie Wagnat fra APIJ BAT

Den socialøkonomisk virksomhed APIJ BAT.



AFHJÆLPNING AF SOCIALE PROBLEMER

Mange beboere fra udsatte boligområder har ofte et eller flere sociale problemer, der gør, at de endnu ikke er klar til at arbejde i et byggefirma eller i de forskellige typer af socialøkonomiske virksomheder.

De unge mellem 16 og 25 år kan i disse tilfælde banke på døren til én af organisationen La Mission Locales 400 afdelinger, der bl.a. ligger i de udsatte boligområder. La Mission Locale får støtte fra de amter og kommuner, de ligger i, med henblik på at hjælpe skrøbelige unge med bolig, franskundervisning, tøj, børnepasning – og hvad der ellers kan hjælpe dem til at komme i uddannelse og arbejde.

Sophie Wagnat er leder af La Mission Locale-afdelingen i kommunen Alforville, hvor psykologer, socialrådgivere og personale fra boligkontorer arbejder med problemafhjælpning ud fra et grundlæggende princip: Lige meget hvilke eller hvor mange problemer den unge har, så skal den unge kun forholde sig til én medarbejder. Denne medarbejder

hjælper med at skaffe bolig, igangsætte afvænningsprogram, finde sprogkurser, uddannelse og andre kurser, anskaffe pænt tøj til jobsamtaler, og hvad der ellers kan skubbe den unge i den rigtige jobretning.

Når en medarbejder fra La Mission Locale har sørget for, at der er hånd om den unges problemer, screener de den unges arbejdsevner: Har han/hun faglig eller uddannelsesmæssig erfaring? Taler den unge fransk på et niveau, hvor han/hun kan fungere på en arbejdsplads? Er vedkommende motiveret til hårdt fysisk arbejde op til 40 timer ugentligt? Men også: Kan den unge komme op om morgenen? Og hvordan er hans/hendes attitude over for autoriteter?

Selv kortvarige ansættelser i byggeprojekter gør, ifølge Sophie Wagnat, en verden til forskel: "Vi kan meget bedre hjælpe de unge, så snart de er i arbejde og får løn. Det skaber ro. Har de et arbejde, kan vi få dem i uddannelse og på sprogskole, og vi kan skaffe dem et sted at bo. Når de har et arbejde, har vi sammen en platform til et større socialt løft".

PLADS TIL DE SVAGESTE

Hvor projektlederen har det overordnede ansvar for, at byggefirmaerne opfylder de sociale klausuler, og La Mission Locale tager sig af de grundlæggende sociale udfordringer, er det hovedsageligt socialøkonomiske virksomheder, der har det daglige ansvar for at opkvalificere de udsatte unge, så de bliver en nyttig arbejdskraft for byggefirmaerne. De socialøkonomiske virksomheder får kommission af amter og kommuner pr. kandidat (fx arbejdsløse unge), som de bruger på at udbetale de unge løn og til relevant opkvalificering, kurser etc.

Baggrunden for de socialøkonomiske virksomheders arbejde er, at man ikke, selv med La Mission Locales indsats, uden videre kan matche alle unge ledige med hvilken som helst type arbejde i byggebranchen fra dag ét. Dertil er arbejdsopgaverne i byggebranchen ofte for specialiserede eller komplicerede, ligesom de unge ofte er umodne både fagligt og menneskeligt. Én af de socialøkonomiske virksomheders bærende funktioner er derfor at modne kandidaterne – både menneskeligt, fagligt og socialt. Overordnet set findes der to forskellige typer af socialøkonomiske virksomheder, som arbejder med jobskabelse inden for byfornyelsen i Frankrig. Enten tilknyttes de unge et team, hvor de dagligt samarbejder med ligesindede, eller også tilknyttes de et "vikarbureau", hvor de individuelt matches og sendes ud til fx byggefirmaer, der akut mangler

arbejdskraft. Både teamene og vikarbureauerne er niveauinddelt i forhold til arbejdsmarkedsparathed (evner, erfaring, attitude, sprog m.m.).

René Beauvisages og Marian Bureau er ledere af hver deres afdeling i den socialøkonomisk virksomhed APIJ BAT, der arbejder med de mest ressource-svage unge. De har to hold med hver syv unge og én medarbejder, som arbejder på de "simplere" arbejdsopgaver fra de sociale klausuler i byfornyelsen, fx istandsættelse af trappeopgange, malerarbejde, vedligeholdelse af lejligheder etc. Af de syv unge i Marians team vil hun kun have, at halvdelen kommer fra det pågældende boligområde. Er der for mange fra samme boligområde, sker det ofte, at de negative sider af hierarkiet fra blokken reproduceres i byggesjakket, fx dårlige normer og destruktive roller. Til gengæld er det vigtigt, at der minimum er et par stykker i sjakket, som er lokale, ellers risikerer de dårlig stemning eller decideret sabotage fra lokalområdet.

Marians unge arbejder fysisk fire dage om ugen. Den sidste dag bruger de på uddannelse og træning i at læse, skrive og tale fransk. Pointen med forløbet er, at de på et tidspunkt har bevæget sig så meget, at de skal videre. Måske kommer de over på René Beauvisages hold, hvor de er færre unge, og hvor arbejdsopgaverne er mere specialiserede, og kravene er større.



René Beauvisages og Marian Bureau

VIRKER DET?

De socialøkonomiske virksomheder har fået langt flere jobmuligheder til rådighed til deres ledige end tidligere. Af Marians unge i 2014 kom 62 % enten i uddannelse, blev "opgraderet" til Renés virksomhed eller kom direkte i arbejde. På landsplan er 56.000 personer siden 2005 blevet ansat under en social klausul, hvoraf 64 % kommer fra de udsatte byområder. Derudover har mange amter og kommuner ladet sig inspirere af de sociale klausuler i renoveringsprojekterne. De er begyndt at indsætte sociale klausuler i mange af deres ordinære udbud, som ikke er statsligt støttet, især med henblik på at skaffe flere arbejdsløse kvinder job. For de arbejdsløse er de sociale klausuler og job en trampolin til noget mere.

De får den selvtillid og stolthed på byggepladsen, som de ikke fik i skole- og uddannelsessystemet. De finder ud af, at de er gode til noget; de resocialiseres.

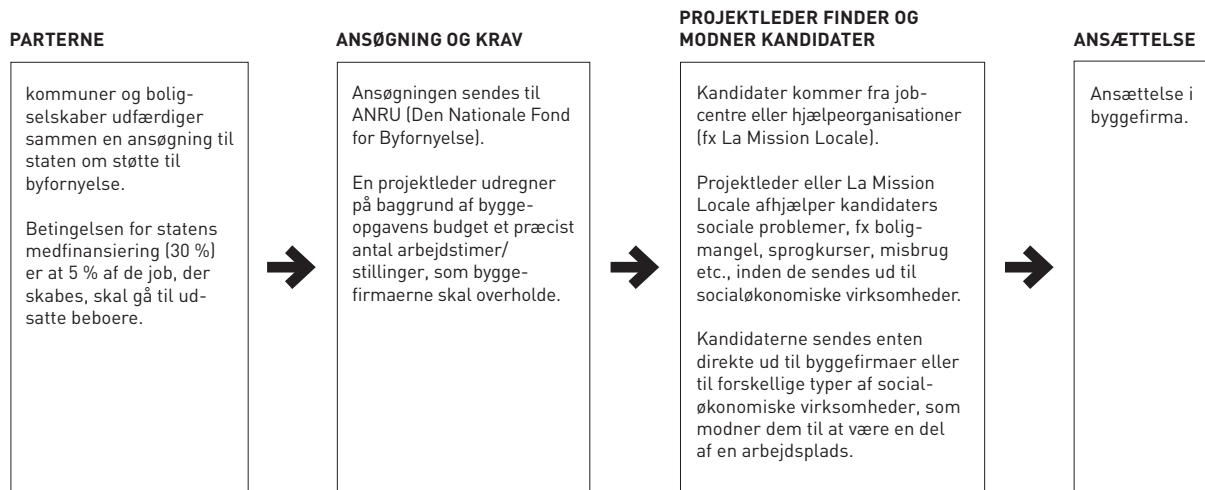
Projektlederne, byggefirmaerne og de socialøkonomiske virksomheder bliver kun bedre og bedre til at modne de unge til at komme ud på arbejdsmarkedet og i uddannelse. Og det skal virke, ifølge René Beauvisage: "Det franske samfund er nødt til at gøre det på den her måde. Vi er nødt til at tage os af de unge arbejdsløse, og her har vi en oplagt mulighed. Det er desuden langt dyrere IKKE at gøre noget i forhold til de udgifter, det franske samfund ville have til fattigdom og kriminalitet, hvis vi bare lod stå til".

SITUATION EFTER ANSÆTTELSE UNDER EN SOCIAL KLAUSUL

DEM, SOM EFTER 6/12 MÅNEDER ER I:	Efter 6 måneder	Efter 12 måneder
Vikariat	22 %	19 %
Løntilskud / skånejob	3 %	2 %
Ansæt under en social klausul	19 %	14 %
Under uddannelse	3 %	3 %
I tidsbegrænset ansættelse	9 %	7 %
Fastansat	5 %	9 %
Under faglig uddannelse	8 %	6 %
Arbejdsløs	21 %	27 %
Andet	10 %	13 %
I alt	100 %	100 %

Målt på 20.549 personer efter 6 måneder og 16.239 personer efter 12 måneder i 2014

DEN FRANSKE RENOVERINGSMODEL



**CHANTIER
INTERDIT AU
PUBLIC**

PORT DU CASQUE



OBLIGATOIRE

TAK TIL / DELTAGERE

FØLGEGRUPPEN

Birgit Jeppesen: MBA, direktør og vejleder for Job-banken.dk, arbejder med at integrere/ reintegrere psykisk sårbare førtidspensionister på arbejdsmarkedet

Henning Storm: Funktionsleder i Odense Kommune, Bygningsrenovering, Odense kommunes in-house entreprenørselskab og beskæftigelsesprojekt

Jan Salling: Enhedschef for Område- og Byfornyelse, Byens Fysik, Teknik & Miljøforvaltningen, Københavns Kommune

Balder Johansen: Daglig leder af Logik og co., socialøkonomisk entreprenør

Lars A. Engberg: Seniorforsker og PhD, SBI

Mia Manghezi: Udviklings- og byggechef i Lejerbo

Rebecca Gabel Druett: Byg til Vækst, Fyn

Sidse Buch: Bygge, Anlæg og Træ Kartellet

Emilie Falk Barkved: ByBureauet

Peter Rahbæk Juel: Byg til Vækst

Camilla Gøhler Ryberg: Områdefornyelsen Sydhavnen

Toni Matz: Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Københavns kommune

Ali Haseki: Pædagog

LØBENDE SPARRING OG KVALIFICERING

Birgitte Fæster: Chefjurist, og **Marie Karkov,** udviklingskonsulent i BL – Danmarks Almene Boliger

Line Barfod: Advokat hos Advokaterne Foldschack & Forchhammer

Louise Pihl: Underdirektør, og **Helene Høj,** konsulent, Regionalpolitik, arbejdsmarked, uddannelse og analyse, Dansk Byggeri

Assia Mundus Markman og **Emil Anton Schütze:** Jura, Udbud og Entreprise, Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Byens Fysik

Dorthe Bayer: Afdelingschef i Jobcenter København

CASES

BYG TIL VÆKST

Rebecca Gabel Druett: Byg til Vækst

Peter Rahbæk Juel: Byg til Vækst

Abdi Awil Ali

Mads Navne: Kieler Entreprice A/S

Claus Eisner: Kieler Entreprice A/S

Bjarne Jensen: Kieler Entreprice A/S

Poul Philipsen: Jobkonsulent hos Odense Kommune

Marianne Ingemann Sørensen: Boligsocial helhedsplan, FAB, Odense

UNG I PARKEN

Sami El Shimy: Pædagog og leder af Københavnerteamet

Kenneth Hansen: Håndværker og altnuligmand i Logik & Co.

Jesper Langebæk: Specialkonsulent inden for Område og Byfornyelse hos Københavns Kommune

PARIS

Mathilde Holm Hansen: Arrangør, guide og tolk

Latifa Mazza og **Frederic Carlier:** Præsident for Pro Emploi Interim

Sophie Wagnat: Leder af La Mission Locale - afdelingen i kommunen Alforville

Nadia Belguene: Projektleder i kommunen La Plaine

Marian Bureau: Socialøkonomisk virksomhed APIJ

René Beauvisage: Socialøkonomisk virksomhed APIJ

Anne Cheptou: Projektleder for sociale klausuler og for byfornyelse i amtet Seine Saint Denis

Cathrine Cottin: Leder af en organisation Maison Jardin Service

Estelle: Overordnet chef i amtet Seine Saint Denis

Karin: Sociale klausuler i amtet Seine Saint Denis

Yamina Moussaoui: Ansat i en social klausul

MALMØ

Bjarne Stenquist: Projektleder på Bygga om Dialogen, Miljøforvaltningen

Oluf Andersson: Trianon

Lena: Vicevært

AARHUS

John Liebach: Projektleder

Lars Knudsen: Sjakbajs og mentor

Mahmoud Shatle: I lære

